

3 Ocak 2026 Cumartesi ◆ Sayı: 186

evrensel

ekmek ve gül

Dibutl.

Dosya

AKP'li yılların medyası, derinleşen ayrımcılık

/EkmekveGül

posta@ekmekvegul.net

@ekmekvegul

@ekmekvegul1

/ekmekvegul

İÇİNDEKİLER

Örkeyi örgütlü gücümüze dönüştürelim.....3	Eylem Sancak
'Evkirasına çalışıyoruz'.....5	Selen Akçakoca
Başkalarının maaşları büyüyor, bize yetinmek düşüyor.....5	
'Hayatlarımız olmuş arabesk'.....6	Dilan Ortakçı
Bir fabrika, üç sömürü.....6	
Patronların planı işliyor, işçilerin planı ne olacak?..7	Adile Doğan
İşçi kadınlar neye yansın?.....7	
KYK'da örgütlülük gerekli.....8	Aybüke Arslan
MESEM'li bir gencin annesi.....8	
KİTAP.....9	
'Biz buradayız ve susmuyoruz'.....9	
Kadınlar kendi derneklerini kuruyor.....9	
Gülistan Doku nerede?.....10	Serpil Berk
TÜİK verileri başka, Urfalı kadınların hayatı başka.....10	Funda Bakış
Trump'ın stratejisi nefret ve sömürü üzerine.....11	Ela Ava
İşaretler ortada peki ya devlet nerede?.....12	

AKP'li yılların medyası, derinleşen ayrımcılık

AKP'li yıllarda dönüşen medya, gizlenmesi istenen gerçekler.....14	Meltem Akyol
Bu hikaye ekranda başladı.....15	Çağrı Sarı
Çürümüş medyanın içinde kadın olmak.16	Banu Tuna
Emekçi kadınlar için nasıl bir medya?..17	Nuray Öztürk

'Kıskanmak' üzerine.....18	Nergis Çelik
Stirner'den babama.....19	Filiz Gür
Eğitim Sen 3. Kadın Kurultay'ının ardından.....20	Gönül Kural
Kadın eğitim emekçileri neden sendikaya aktif katılmıyor?.....21	
MEKTUBUMUZ VAR.....22	
RosaLuxemburg.....23	Olca Geridönmez
Luxemburg'un mirası.....24	Sıla Altun

Direncin ve umudun 2026'sı

Fotoğraf: Pexels

2025 yılı birçoğumuz için çok zor ve biraz karamsar geçti. 2026 ise iç açıcı başlamadı. Asgari ücretin genel ücret haline geldiği memleketimizde pek zamlandı sayılmaz. Faturalar, temel gıda ve barınma gibi ihtiyaçları karşılamak giderek imkânsız hale geliyor. Kışın ayazında temel ihtiyaçlara gelen zamlar, en asgari koşullarda bile yaşamamıza izin vermiyor. Ekonomik sıkışmışlık ve kadınların ucuz, güvencesiz iş gücü olarak çalışmaya mecbur bırakılması ise sadece Türkiye ile sınırlı değil. 2026'da batı emperyalizminin Türkiye gibi bağımlı kapitalist ülkelere hayal ettiği tam da budur. Ucuz iş gücü cennetlerini oluşturmak. Ve bu cennetlerin sermaye için vazgeçilmezi ucuz işgücü olarak çalışacak kadınlar ve küçük çocuklarıdır.

Özetle 2026 sadece yaşadığımız ülke sınırlarında değil tüm dünyada kadın-

ları olumsuz bir biçimde etkileyecektir. Ancak tüm bu karamsar tabloya karşı kadınların direnci ve mücadelesi iç ısıtıcı. Smart Solar işçileri, direnişlerinin 71. gününde yılbaşını Evrensel gazetesi ile birlikte karşıladı. Smart Solar işçisi kadınlardan birinin anlattıkları önemliydi: "Fabrikada devlet aygıtının yardımıyla grev kırıcılık yapılıyor. Jandarma bizim hakkımızı yiyenlerin değil bizim karşımızda saf tutarken, 'Erkek işçiler neden kadınları öne atıyorsunuz?' diye bir cümle kullandı. Fabrikamızın yüzde 70'i kadın. Tabi ki biz saf tutacağız, çünkü bizim emeğimiz çalındı. Hakkımızı alana kadar da mücadele edeceğiz."

2026'ya bir avuç umut, tonlarca hasretle girdiğimiz doğrudur. Ancak Smart Solar işçilerinin sobayla grev çadırında yükselttiği mücadele umudunun hepimizin içinde var olduğunu biliyoruz. "Artık değişmeli" diyen mil-

yonlarca kadın, bugün yan yana gelmenin de yollarını arıyor.

Bu satırlar size evde soğuğa karşı kat kat giyinmişken, iş yerinde kısa bir çay molasında, vardiya servisiyle yoldayken, mahallede kadınlarla yan yana otururken ya da kampüste arkadaşlarınızla buluşmuşken eşlik ediyorsa, bu hâlâ değişimi mümkün gören bir yerde durduğumuzu gösteriyor.

Böylesi bir dönemde, AKP medya, eğitim, sağlık gibi birçok alanda tek adam rejimini kurumsallaştırmaya yönelirken, dergimizin 2026 Ocak sayısı bu kuşatmaya karşı yan yana gelen, örgütlenen ve mücadeleden vazgeçmeyen kadınların yazılarıyla dolu.

"Özgür insan, başka türlü karar verme imkânı olan insandır"

Kadınların özgürlük mücadelesinin cüretkar, inatçı ve üretken emekçisi Rosa Luxemburg'a saygıyla...

ekmek ve gül

posta@ekmekvegul.net

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül | Sunu görseli: Pexels

evrensel

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli
Bülten Basın Yayın Reklamcılık
Tic. Ltd. Şti.
Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz
Genel Yayın Yönetmeni: Hakkı Özdal
Sorumlu Yazışları Müdürü: Sadık Murat Uysal

Yönetim Yeri: Adres:
Gülbahar Mahallesi, Oya Sokak, Tümer Plaza No: 7, Kat: 4
Daire: 9 34394 Şişli/İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaiz Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Osmangazi Mah. 3143 Sk. No:6/2 Esenyurt/İstanbul **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir **Trabzon Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik Matbaacılık ve Kağıtçılık AŞ Araklı Yolgören Mah. Dedekorkut Cad. No: 55 dd Araklı/Trabzon

Kaygıyı öfkeye, öfkeyi örgütlü gücümüze dönüştürelim

Eylem Sancak

Yeni yıla derinleşen bir yoksullukla girdik. Artan iş kazalarıyla, her geçen gün biraz daha güvencesiz hale gelen çalışma koşullarıyla... Düşük ücret, esnek ve güvencesiz çalışma, bitmeyen bakım yükü ve şiddet sarmalı... Kadın işçiler açısından 2026, yalnızca bir takvim yaprağının değişmesi değil; daha zor bir hayatın kapıda olduğunu hatırlatan bir eşik olarak karşılanıyor. Çeşitli illerde mikrofon uzattığımız kadınlar 2025'i yoksullukla anarken, 2026'da ise her şeyin daha kötü olacağına dair kaygılarını dile getiriyorlar.

DİSK Birleşik Metal-İş Sınıf Araştırmaları Merkezi'nin (BİSAM) Kasım 2025 verileri gerçekliği rakamlara döküyor. Dört kişilik bir ailenin yalnızca sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması 27 bin 289 liraya ulaşmış durumda. Bakın gıda harcaması! Ülkenin çoğunluğunun nasıl beslendiğini hatta beslenemediğini bu sayı rakam üzerinden anlayabiliriz. Türk-İş'in verilerine göre Aralık 2025'te açlık sınırı 30 bin 143, yoksulluk sınırı ise 98 bin 188 lira. Ücretlerle hayat arasındaki mesafe her geçen ay biraz daha açılıyor. Hele de ortalama ücret haline gelen asgari ücretin açlık sınırının altında kalmasıyla...

Üç kuruş daha fazla kazanabilmek için haftalarca 12 saat ve üzerinde çalışan, gece vardiyasındaki kumanyasını yemeyip sabah çocuğuna kahvaltı olsun diye çantasına koyan, markette sepetini ucu ucuna dolduran, her gün beslenme çantasına ne koyacağını hesaplayan kadınların hayatı bu sayıların arkasında duruyor.

"Kendimden vazgeçtim, lüks diye bir şey kalmadı. Karnımız doysun yeter" diyen kadınların sayısı artıyor. Hayat pahalılığı büyüdükçe, yoksulluk, kalıcı bir hal alıyor.

Sarayın 1 günlük gideri, 2 bin işçinin bir aylık geliri

Açlık istisna değil. Saray rejimi, bir kez daha milyonlarca emekçi için asgari ücreti, geçim ücreti olmaktan çıkarıp açıkça bir sefalet ücretine dönüştürdü. Bir yanda işçi kadınlar bir yıl boyunca 28 bin 75 liraya mahkum edilirken diğer yanda sarayın bir günlük harcaması 58 milyon lirayı buluyor. Kadın emeği üzerinden yaratılan milyarlar ile kadınlara reva görülen yoksulluk arasındaki uçurum, bu düzenin gerçek yüzünü ele veriyor. Bu durum kağıt üzerinde kalmıyor; kadınların hayatında, sofrada, çocuğun beslenme çantasında

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

bütün ağırlığıyla hissediliyor. Bursa'da bir metal fabrikasında çalışan bir kadın işçi yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

"Kepçeyle verilen zam, kazanla geri alınıyor. İşçi mutsuz, umutsuz. İş yerinde akşam yemeğinde verilen elmayı yemeyip evine götürüyor işçiyi görünce insanın içi acıyor. Siz hangi akılla bunu halka layık görüyorsunuz? Yönetemiyorsunuz, peki neden hâlâ o koltukta oturuyorsunuz?"

Bu sözler, asgari ücretin bir sayıdan ibaret olmadığını açıkça gösteriyor.

Yoksulluk, güvencesizlik ve iş cinayetleri

Yoksulluk yalnızca sofradaki ekmeği küçültmüyor, işçi kadınların hayatını bütünüyle kuşatan bir güvencesizlik rejimi yaratıyor. Artan geçim baskısı, kadınları daha uzun saatler çalışmaya, daha güvencesiz ve daha tehlikeli işlere razı olmaya zorluyor. İş kazaları ve iş cinayetleri ise bu düzenin olağan sonuçları gibi sunuluyor. Dilovası'dan Pendik'e, sanayi havzalarından atölyelere uzanan tablo değişmiyor. Güvensiz iş yerleri, kayıt dışı çalışmanın yaygınlaşması, sendikasızlığın dayatılması ve "kriz" bahanesiyle artan işten çıkarmalar, kadınların yaşam güvencesini tehdit ediyor. Son yıllarda yaşanan katliamlar bunun tesadüf olmadığını gösteriyor. Be-

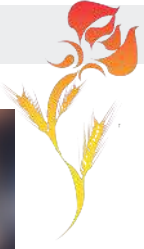
şiktaş Gayrettepe'de bir gece kulübünün tadilatı sırasında çıkan yangında 29 işçi yaşamını yitirdi. Bolu Kartalkaya'daki otel yangınında 34'ü çocuk 78 kişi hayatını kaybetti. Kocaeli Dilovası'daki parfüm dolum atölyesinde ise üçü çocuk altı kadın işçi katledildi. Yargı ise bu düzeni cezasızlıkla tamamlıyor. Hak arayanlara hızla işleyen mekanizma, işçi katillerine gelince sessizliğe gömülüyor.

Kadın işçiler esnek çalışma yaygınlaştırdıkça işsizlik tehdidi büyüyor, kötü çalışma koşulları işçilere dayatılıyor, sessiz kalmaları bekleniyor. Bu tabloya karşı sendikalaşma mücadeleleri, insanca bir ücret, insanca çalışma koşulları mücadeleleri kadın işçilerin en ön saflarda olduğu şekliyle sürüyor. Bir yandan tehditlerle sindirilip susturulmaya, itaat ettirilmeye çalışılan kadın işçiler, çalışma ve yaşam koşullarını değiştirmek için iradelerini ortaya koyuyor, yan yana geliyor. Koşullarını değiştirmeye, bir yanındaki işçi arkadaşlarıyla rekabete girerek, birbirinden umutsuz olarak değil; birbirlerine güvenmeyi seçerek başlıyorlar. Çünkü dönem o kadar net gösteriyor ki bireysel bir kurtuluş mümkün değil. İşsizlik herkesin tepesinde bir tehdit, güvenceli çalıştığını düşündüğün iş yerin her an seni bir İŞKUR programı üzerinden geçici bir işçi

ile değiştirebilir. Bu yıl maaşına yapılacak zam sözde enflasyonun bile çok altında kalabilir. Zorunlu mesaiye ses çıkardığında kodlarla işten atılmakla tehdit edilebilirsin. En hızlı ben çalışacağım diye performans hedefini tepeye çekip iş yerindeki rekabetçi ortama kapılmışken azaltılan mola süren ile hem fiziksel hem zihinsel olarak tükenebilirsin, yarın o performans çıktısının altına düşeceğin kadar işçilerin sınırları zorlanmaya çalışılabilir, işten çıkarmalar yapıldığı için üç işçinin işi, bir maaş alan sana yüklenebilir... Kaçış yok tek başına.

Sermayenin devleti

Hal böyleyken devlet açık bir biçimde sermayeden yana saf tutuyor. 2025 yılı, bunu en çıplak haliyle gösteren yıllardan biri oldu. Gerek belirlenen yeni asgari ücret, gerek işçilerin yükselttiği mücadelelere karşı tutumu, gerekse kadınlara layık görülen güvencesiz ve bağımlı yaşam bu gerçeği bir kez daha ortaya koydu. Sendikalaşan işçilerin değil yanında durmak grev kırıcılığının önünü açtı. Örneğin, Smart Solar grevi sırasında yaşananlar... Patronun grev kırıcılığını sürdürmesini engellemek için fabrikada bulunan malzemelerin çıkışını engelleyen işçilere mahkeme kararları çıkartıldı. Fabrika önüne ➡

çevik polisler yığıldı. Smart Solar patronu polis eşliğinde bir tır malzemesini fabrikadan çıkardı. İşçiler grev kırılcılığına tepki gösterirken polisin engeli ile karşılaştı.

Aile politikaları sermayeye destekten ayrı değil

Şunu açıkça gördük: "aile politikaları" ile güvencesiz hayat dayatması birbirinden kopuk değil; tam tersine birbirine göbekten bağlı. 2025'in aile yılı ilan edilmesi yıl boyunca farklı yazılarda da ele alındığı gibi kadınları eve, güvencesizliğe ve bağımlılığa mahkum eden bu politikalar, sermaye düzeninin ihtiyaçlarıyla birebir örtüşüyor.

Bu sürecin kadınlara dönüşü ise daha fazla şiddet oluyor, olacak. Devlet, bir yandan yaşamı güvencesizleştirirken diğer yandan şiddeti önleme sorumluluğunu da halka yüklüyor. "İşaret verin" diyerek sorumluluğu gizliyor. Kendi sorumluluğu ise ortada: Sermayedarların yüzü gülsün, saray düzeninin dayanakları güçlensin diye halkın yaşamını güvencesizleştirirken, kadınları bu uğurda şiddete mahkum ediyor ve bunun sorumluluğunu almıyor. Dergimizin orta sayfasında da bu tartışmayı derinleştiriyoruz.

2026'ya girerken mücadele zorunluluğu

Tam da bu nedenle, 2026'ya girerken kadın işçi ve emekçilerin karşı karşıya olduğu tabloyu parçalı değil, bütünlüklü görmek zorundayız. Yoksulluk, güvence-sizlik ve iş cinayetleri birbirini besleyen bir zincir haline gelmiş durumda. Bu karanlık tablonun karşısına dayanışmayı, örgütlü mücadeleyi ve eşit, güvenceli bir yaşam talebini koymak bugün bir tercih değil; kadın işçiler için hayati bir zorunluluk olarak önümüzde duruyor.

İktidar, yoksulluğu ve güvencesizliği derinleştirirken bu koşulları aynı zamanda yönetilebilir kılmayı hedefliyor. Düşük ücret, işten atma tehdidi ve cezasızlık politikalarıyla işçi ve emekçiler kontrol

altında tutulmak isteniyor. Ancak başka bir gerçeklik daha var: biriken öfke. Bu öfke yalnızca geçinememekten değil yok sayılmaktan, değersizleştirilmekten, güvencesizliğe mahkum edilmekten ve her gün biraz daha hayattan vazgeçmeye zorlanmaktan besleniyor. Asıl soru, bu öfkenin nereye akacağı.

İnsanca bir ücret, güvenceli iş, iş cinayetlerine karşı yaşam hakkı, kamusal kreş ve bakım hizmetleri, sendikal hakların önündeki engellerin kaldırılması, iş yerlerinde ve hayatın her alanında şiddetin önlenmesi... Bunlar kadın işçilerin mücadelesinin temel başlıkları.

2026, işçi ve emekçi kadınlar açısından yalnızca daha fazla yoksulluk ve güvencesizlik yılı olmak zorunda değil. Bu düzenin

dayattığı koşullara karşı biriken öfkenin, dayanışma ve örgütlü mücadeleyle birleştiği ölçüde eşit, güvenceli ve insanca bir yaşam mücadelesinin yılına dönüşmesi mümkün. Bu öfkenin dağılıp gitmesine değil, ortak talepler etrafında birleşerek örgütlü bir güce dönüşmesine ihtiyaç var. İşçi ve emekçi kadınların 2026'ya giderken yükselttiği itiraz, ancak somut ve kazanılabilir taleplerle birleştiğinde gerçek bir karşılık bulabilir. Bugün kadınların yaşamından süzülen ihtiyaçlar, aynı zamanda mücadelenin de başlıklarını oluşturuyor:

- Asgari ücret insanca yaşam düzeyinde belirlenmeli.
- Eşit işe eşit ücret güvence altına alınmalı.
- Güvenceli ve tam zamanlı istihdam

esas olmalı.

- İş cinayetlerine karşı yaşam hakkı temel alınmalı.
 - Kreş hakkı sosyal yardım değil, kamusal bir hak olmalı.
 - Kayıt dışı çalışmaya son verilmeli.
 - Barajsız sendika, yasaksız grev hakkı tanınmalı.
 - İşten çıkarmalar yasaklanmalı, güvenli çalışma ortamları sağlanmalıdır.
- Bu talepler yalnızca kadınların değil, tüm işçi sınıfının ortak talepleridir. Belirleyici olan ne kadar yüksek sesle söylendiği değil; ne kadar örgütlü ve kararlı biçimde savunulduğudur. Biriken öfke ancak mücadeleyle birleştiğinde bu düzenin dayattığı yoksulluğa, güvencesizliğe ve ölüme gerçek bir karşılık yaratabilir.

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

‘Ev kirasına çalışıyoruz’

Sincan’da kadın işçiler, açlık sınırının altındaki asgari ücretle kirayı, faturaları ve çocukların ihtiyaçlarını karşılamanın imkânsızlığını anlatıyor.

Selen Akçakoca
Sincan-Ankara

İşçi duraklarında kadın işçilerle açlık sınırının altında kalan yeni asgari ücrete dair ne düşündüklerini konuştuk. İşçilerin hepsi bu ücretin çok düşük olduğunu düşünüyor. Bir yandan bu koşullarda yaşamaktan sıkıldıklarını ifade ediyorlar, diğer yandan da dertlerle dolu hayatlarında bir de asgari ücret üzerine düşünmekle daha fazla sıkılmak istemediklerini söylüyorlar. Her ne kadar kaçmaya çalıştıkları aslında hayatın kendi gerçekliği olsa da asgari ücrete çalışmak zorunda olmanın esas zorluğunu Sincan OSB’nin kadın işçileri yaşıyor.

‘Bu paraya çocuk mu okutalım doğalgaz mı ödeyelim?’

Bir kadın işçi asgari ücrete dair, “Tabii ki yeterli değil ama bunu söylemekle bir şey değişmiyor” diyor. Sincan’da kiralardan 25-26 bin liralara ulaştığını, geriye kalan parayla geçinmenin imkansız olduğunu söyleyerek, “Bu paraya çocuk mu okutalım, doğalgaz mı ödeyelim, ev mi geçindirelim?” diye soruyor. Her asgari ücret tespit döneminde olduğu üzere temel gıda ürünlerine zam geleceğini ve durumun daha da zorlaşacağını ifade ediyor.

‘Bizim değiştirmemiz lazım’

Koç Holding’e bağlı bir fabrikada taşeron olarak çalışan bir kadın işçi, patronun asgari ücretten bir lira bile fazla vermediğini söylüyor. Fabrikadaki işçilerin çatal-kaşık eylemi yaptıklarını ifade eden işçi, “Aynı şeyi biz yapsak anında kapı dışarı atar” diyor. Kızıyla birlikte yaşayan işçi, kara kara kızını nasıl evlendireceğini düşündü-

Fotoğraf: Evrensel

ğünü söylerken geçirdiği ameliyat sonucu vücudundaki 14 vida ile işe gidip gelmek zorunda olduğunu, kızının evlenmesinden sonra evin tüm masraflarını kendi karşılamak zorunda kalacağını söyleyerek ekliyor: “Bu durumda olmamızın sebeplerinden biri de biziz, bizim değiştirmemiz lazım.”

‘Bankalar sürekli arıyor’

Dört çocuğu ile yaşayan bir kadın işçi çocuklarına hem anne hem baba olmak zorunda kaldığını ifade ediyor. “5 tane icra devam var, bankalar beni sürekli arıyor ama devletin açıkladığı asgari ücret bu.” diyen kadın işçiye, devletin dört çocuğu olan kadınlara yardım iddialarını sorduğumuzda, “Ancak oy lazım olduğunda bunları duyuyoruz, normal şartlarda halimiz ortada” diye ifade ediyor.

‘Zaten hiçbir şeye yetmeyecek’

Daha önce farklı konularla ilgili buluştu-

ğumuz genç kadın işçiler Elif ve Buse**’ye servis beklerken denk geliyoruz. Başta bizi “Yine mi siz? Vallahi sıkıldım ben sürekli bunları konuşmaktan. Zaten bir şey olmayacak, sizin uykunuza yazık” diyerek karşılıyorlar. Biri asgari ücretin hiçbir şeye yetmeyeceğini söylerken fabrikadaki herkesin halinden memnun olduğunu ve duruma “İşim gücüm var, ses etmeyeyim” diye yaklaştığını ifade ediyor. “Tabii ki birebir konuşmalarda memnun olmadıklarını söylüyorlar ama ne değişecek? Başımızdakiler de bu sayede rahat ediyor” diyerek umutsuzluğunu belirtiyor. “Başımızdaki bizden güçlü, bu sayede bize karşı galip geliyor” diyor.

Asgari ücretin tamamı kiraya gidecek

Sohbetimize katılan Buse ise şimdi oturduğu evin kirasının 16 bin lira olduğunu söyleyerek “Yılbaşından sonra kiram 20 bin olur, benim asgari ücretin

tamamı kiraya gider. Bir evde oturmak için çalışmış olurum. İnsanları açlığa, sefalete alıştırdılar” diyor. Bu koşullarda bile hâlâ hükümeti destekleyenlere öfkeli olduğunu belirtirken insanca yaşamının bile tartışma konusu olmadığını söylüyor. Elif söze girerek şöyle anlatıyor: “Baştaki gitse, yerine CHP’li biri gelse de aynısı olacak. Cebi para gören bizi ezmeye başlıyor. Biri diyor ‘Özel şunu yapmış’, öteki diyor ‘Erdoğan bunu yapmış’. Hepsi milletin parasını yiyor, bunu da açık açık söylüyorlar.”

‘Hayatı durduran eylemler yapmadıkça hiçbir şey düzelmez’

Tüm bu zenginliğin içerisinde Buse başvurduğu sosyal yardımın “Sigortam yatıyor, asgari ücret alıyorum” diye muhtaç olmadığı gerekçesiyle reddedildiğini söylüyor. “Oysa baksalar çalıştığının kiraya gittiğini zaten görecektirdi” diyor. Aralarında asgari ücretin küsuratı olan 75 liraları biriktirip altın yapacaklarını kahkahalar eşliğinde söylüyorlar. Buse, “Çocuk yatağa karnı tok girdiğinde şükredip uyan bir milletiz. Evdeki malzemelerle yeni yemekler üretiyoruz ama babam benim alışverişimi yapmasa ben aç kalırım” diyor.

Tam bu sırada Ayşe sohbetimize katılıyor. Çin’de insanların kontak kapatıp yolları kapadığını gördüğü bir eylemi şöyle anlatıyor: “Bizim de ancak böyle hayatı durduran bir şey yapmamız lazım, yoksa hiçbir şey düzelmez.” Servisleri geldiğinde Buse “Biz yapamıyoruz ama size güveniyoruz” diyerek bizi uğurluyor.

Yöntemler tabii ki değişir. Kontak kapatmak da bir seçenek, tüm güvensizliklere ve zorluklara rağmen fabrikamızda çalışan işçilerle bir araya gelerek üretimi durdurmaktan zam taleplerine kadar kendi isteklerimizi örgütlemek de. Ama bunun için Buse’nin dediği “Biz yapamıyoruz” lafını geride bırakıp kendi hayatımız için bir adım atmaya başlamalıyız. Zorluklara katlananlar olarak insanca yaşayacak bir ücret mücadelesi için bir araya gelmeliyiz.

*İşçilerin isteği doğrultusunda isimler değiştirilmiştir.

Fotoğraf: Midjourney

Başkalarının maaşları büyüyor, bize yetinmek düşüyor

Esenyurt’tan bir tekstil işçisi
Esenyurt-İstanbul

Merhaba, ben Esenyurt’ta bir tekstil firmasında çalışan bir kadın işçiyim. Bizler asgari ücretin ne kadar olacağını merakla bekliyorduk fakat sonuç yine her zamanki gibi hayal kırıklığı oldu. Bakanların milletvekillerinin maaşları

Esenyurt’ta bir tekstil işçisi kadın, 21 bin liralık kira, bakmakla yükümlü olduğu ailesi ve okuyan çocuklarla asgari ücretin yaşamaya yetmediğini söylüyor.

çok yüksek. Maaşları yükseldikçe yükseliyor fakat biz işçilere gelince yetinmemizi istiyorlar. Asgari ücret hiçbir şekilde yetmiyor. Örneğin ben kirada oturuyorum ve 21 bin lira kira veriyorum, babam yaşlı çalışmıyor, annem

engelli ve yeğenlerim de bende kalıyor. Evde iki tane öğrenci var. Verdikleri ücret hiçbir şekilde yetmiyor. Umarım önümüzdeki yıllarda asgari ücret hepimizin biraz rahat edebileceği bir seviyeye gelir.

'Hayatlarımız olmuş arabesk: borçlar, krediler..'

'Yine bir gün derneğin önünden geçen bir arabadan yine bir arabesk şarkı dertli dertli yükseliyor. Kadınlardan bazıları gülüyor: Hayatlarımızın fon müziği bu.'

Dilan Ortakçı
Ankara-Tuzluca'yır

Motosikletlerin gürültülü egzozlarına eşlik eden arabesk müzik, Tuzluca'yır'da dolaşırken sürekli kulağımıza geliyor. Şarkının sitemkar sözleri, göz göze geldiğiniz birçok simada karşılık buluyor. Dertler, tasalar; kışın gelişinin yarattığı grilikte belirginleşiyor. Mahalledeki dükkanlara asılan "Hoş geldin 2026" yazıları, ışıklar yavaş yavaş çoğalıyor. Durakta bekleyen asgari ücretliler için yeni yılın hoş gelip gelmeyeceği ücret zammına göre belli olacakken yüzde 27'lik zam, ayazın sert geçeceğini gösteriyor. Zammın ardından duraklarda öfkeli cümleler büyüyor.

Arabesk şarkılara konu olan yaşam koşullarında zam bekleyişini ve ardından ilan edilen zammı, Tuzluca'yır Kadınları Dayanışma Derneği'ndeki kadınlar ile konuşuyorum. Dernek üyeleri arasında asgari ücretle çalışanlar çok, kimileri ise günü kurtarmak için asgari ücretin altında ücretlere çalışıyor. Uzun yıllardır dernekte olan kadınlar, "Son zamanlarda yardım bulabilmek için derneğe gelen kadınların sayısı arttı" cümlesini sıklıkla kuruyor. Yardıma başvuran çoğu kadının çocuk-yaşlı bakımı yüzün-

Fotoğraf: Evrensel

den çalışmadığını ve genellikle eve giren gelirin asgari ücret dolaylarında olduğunu belirtiyorlar. Dernek üyesi kadınlar, yardım talebinde bulunanların yaşamına yabancı olmadıklarından ellerinden gelen dayanışmayı kurmaya çalışıyor. Bu esnada derneğin kapısını emekliliğine birkaç yıl kalmış yaşlı bir kadın çalıyor, derneğe ilk kez gelen kadın iş arayışında olduğunu söyleyerek "Az çok fark etmez, eve destek olacağım bir iş arıyorum" diyerek numarasını bırakıyor.

Eti geçtik kemik bile pahalı

Mahallede pazarın kurulduğu günde kimi kadınlar derneğe pazar arabasıyla giriyor. Pazarın pahalılığından bahsedilen cümlelerin devamına, "Asgari ücrete zam yapıyorlar ama kaşıkla verilen kepçeyle alınıyor" sözü ekleniyor. Konuşmalarda asgari ücrete yapılan zammın enflasyonu arttırdığına

dair fikirler sınırlı da olsa karşımıza çıkıyor. Sohbet ettiğimiz kadınların neredeyse hepsi, hayat pahalılığı karşısında asgari ücrete yapılacak zammın yetersiz kaldığını dile getiriyor. "Dün et yiyemiyoruz derdik, şimdi kemik bile pahalıya satılıyor" diyen dernek üyesi, marketlerde insanların az da olsa yemeğe tat katsın diye etsiz kemik sırası beklediğini söylüyor.

Kadınların cümlelerinde asgari ücret; borçlar, krediler ile kıyaslanıyor. "Evde çarkı nakit avanslarla döndürmeye çalışıyoruz" diyen birinin sözünü, "Eskiden kimseden borç almazdım. Şimdi bankalar dışında da herkese borcum var" cümlesi tamamlıyor. "Borçlara takla attırmak" deyim gibi olmuş artık. Mahallenin esnafına kredi kartındaki parayı komisyon karşılığında nakit paraya çevirten kadınlar, diğer kredi kartının borcunu ödeyerek "borcuna takla attırıyor."

Borcu borçla kapatma, kısa vadeli bir çözüm olarak yaygınlaşıyor. Kredi kartlarının limitlerini arttırdıklarını belirtenler, "İhtiyaçlarımızın dörtte birini alıyoruz, yine ayın sonu zar zor geliyor" diyor. "En son ne zaman kıyafet aldım kendime, hatırlamıyorum" diyen işçi kadın, sürekli fedakarlık yapmaktan sıkıldığını söylüyor.

Açlık sınırının altında kalan ücretten ne beklenir

Konu yüzde 27'lik ücret zammına gelince kadınlar öfkeleniyor. "Açlık sınırının altında kalmış bu maaştan ne beklenir? Yine el aleme borçlanacağız" diyenlere "Kiralılar en az 20 bin. Evde battaniyelerle gezsek bile doğalgaz faturası kabark geliyor. Zaten marketlere girip gönlümüzce alışveriş yaptığımız yok. Asgari ücretlilere hayat bırakmıyorlar" sözleri eşlik ediyor. "Emekliye, asgari ücretliye gidin başınızın çaresine bakın diyorlar. Üvey evlat mıyız?" soruları, "Bu ücretlere çocuk okutmak zor, çocuklar işe gider oldu" öfkesi ile birleşiyor. "Dertler nasıl çözülecek, asgari ücretliler nasıl rahat yaşayacak?" sorularının yanıtları konusunda iktidarı eleştirenler olsa da kadınlar, kısa vadede asgari ücretlilerin geçim derdinin çözülemeyeceğini düşünüyor. İşçilerin birlikte hareket edip haklarını araması gerektiğine ikna olan çoğu kadın bunun nasıl olacağına kafasının karışık olduğunu belirtiyor.

Yine bir gün derneğin önünden geçen bir arabadan yine bir arabesk şarkı dertli dertli yükseliyor. Kadınlardan bazıları gülüyor: Hayatlarımızın fon müziği bu. Ekliyor bir kadın "Hayatımız olmuş arabesk...Borç, kredi, istediğini alamamak."

Bir fabrika, üç sömürü

Tuzla'dan bir kimya işçisi

Sendikalı bir kimya fabrikasında işçi olarak çalışıyorum. Ama fabrikada hem taşeron hem de altı aylık sözleşmeli işçiler var. Sendikalı işçiler daha iyi bir ücret alıyor, daha iyi yemekler yiyorlar ama onlar da mobbinge maruz kalıyor. Günlük sayı baskısını onlar da yaşıyorlar. Sayıyı tutturamadıklarında sendika bile onları kurtaramıyor.

Patron bir yılı dolmasın, tazminat hakkı olmasın diye sözleşmeli işçileri altı ay boyunca at gibi koşturuyor.

Bir de taşeron işçiler var. Bir gün her zamanki saatte yemeğe çıktık. Taşeron işçilerle aynı sıradaydık. Yemek menüsünde iyi bir yemek vardı ve sıra taşeronda çalışan abiye geldiğinde yemeği dağıtan abla, "Bu senin yemeğin değil" dedi. İşçi,

Fotoğraf: Canva Pro

"Hangisi benim yemeğim?" diye sordu. "Bize söylenen bu" cevabı ile o gün işçinin tepsiyi bırakıp yemek sırasından çıkmasına çok üzülüm. O gün taşeron işçilere iyi yemeklerden kalmadı, kuru fasulye pilav yediler.

Asgari ücret açıklandı ve açlık sınırının

altında kaldı. Açlık sınırının altında bir ücret belirleyerek devlet neyi planlıyor bilmiyorum ama işçi, emekçi insanları açlığa mahkum ediyorlar. MESEM'ler ile çocuklar işçi olmaya zorlanıyor.

Soruyoruz biz de, devlet nerede? Asgari ücretin bir tık üstünde maaş veren

patron, "Devletin yaptığından daha çok zam yaptım" diyor. Ay sonunda kirayı, faturaları ödeyince işçi ne yapsın? Asgari ücreti belirleyenler bir ay 28 bin 75 lira ile geçinebilecek mi?

Soruyorum iktidara ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına. 12 saat çalışıp soğuk yemek yiyor musunuz? Taşeron olduğunuz için asgari ücret alıyor musunuz? Ya da akşam pazarındaki atık sebze meyveleri topluyor musunuz?

22 yaşında genç bir işçi olarak fabrikada üç ayrı sömürü düzeni görüyorum. Buna dayanamayıp çıkan işçilerin hepsi kiracı. Bir işçinin kurduğu cümle beni baya etkilemişti. "Umarım yoğurtla, meyve çıkar; çocuklara götürürüm, sevinirler." Çok can yakıcı ama biz işçi sınıfı güçlüyüz. Biz de biliyoruz kurtuluşumuzun örgütlü mücadeleyle geleceğini. Hiç bir patrona, devlete boyun eğmeyip emeğimizin peşinde mücadele edeceğiz.

İşçi kadınlar neye yansın?

‘Evet insanız, robot değiliz ama güçlü durmuyoruz. Çünkü kadınların karşılaştığı korkunç bir baskı ve mobbing mevcut.’

Fotoğraf: Freepik

Gıda işçisi bir kadın
Bursa

Merhaba, seçkin bir firmada aşçı olarak çalışmaktayım. Tabii buralara gelene kadar çekmediğim çile, geçi-

rimleyen sinir krizi kalmadı. Size bir iş tecrübemden bahsetmek istiyorum. Halk tarafından sevilen ve fazlasıyla böbürlenilen bir fabrikanın mutfağına aşçı yardımcısı olarak girdim. Bir gelirimiz yoktu, geçimimizi dedemin emekli maaşı ile sağlıyorduk. Bunları niye söylüyorum? Şimdiden sonunda

yapılan saygısızlığı anlayınız diye. Evet, girişim yapıldı. Harikayım, neşem yerinde. Ailem mutlu, iş kıyafetlerim verilmiş mis gibi önlükler... İş başı yaptım, ortam harika. Ustalarım babacan, iş öğretmeye hevesliler ve ben de istekliyim. Bir süre sonra ben orada joker eleman

oldum çünkü paraya ihtiyacım vardı ve kahrolası müdürler insan kullanmakta usta. “Taşı sıkça suyu çıkaracak gençlersiniz” gazıyla beraber fayans aralarını bile diş fırçası ile temizlendiği iş yerinin bir pisliği vardı ki... Hak hukuk bilmeyen yöneticiler benim dilimde. Canımızı dişimize takarak çalıştığımız iş yerimizde tezgah altına yarım kovalık su gitmemiş diye tek sevmediğim usta tarafından hakarete uğrayıp yüzüme tükürülmesine mi yanayım? Dışarı açılan kapının başıma çarpması ile bayılıp gözümü hastane yerine müdürün ofisinde açmama ve hastaneye bile götürülmemeye mi yanayım? Eve bırakıldım, hastaneye kendi imkanlarım ile gittim. “Lütfen şikayetçi olma, seni işten çıkarmayacağız. Paraya ihtiyacın var biliyoruz” denilip bir hafta sonra paldır küldür kapıya konmama mı yanayım?

Buradan anlaşılması gereken şu: Evet insanız, robot değiliz ama güçlü durmuyoruz. Çünkü kadınların karşılaştığı korkunç bir baskı ve mobbing mevcut. Kızlarım, ablalarım, kardeşlerim ben yaşadım, yaşanmamış olmasını dilerdim ama siz yaşamayın.

Patronların planı işliyor, işçilerin planı ne olacak?

Adile Doğan
İstanbul-Tuzla

Seçeneklerin azaldığı günler geldi. Tüm fabrikalarda ücretler neredeyse eşitlendi. “Ben zaten asgari ücret almıyorum ki. O nedenle pek beni ilgilendirmez” demek de artık bir seçenek değil. Çünkü asgari ücret açıklık sınırının altında açıklandı. Bu durum, asgari ücretin üstünde ücret veren tüm patronların iştahını oldukça kabartacak. Hiçbir patron yüzde 20’nin üstünde ek zam vermek istemeyecek. Hatta bu dönem kendiliğinden hiç vermeyecek. Bunun farkında olan işçiler öfkeli. Asgari ücret açıklandığı sırada büyük bir metal fabrikasının önünde bildiri dağıtıp işçilere birlikte mücadeleden başka seçenekleri olmadığını anlatırken bir kadın işçi lanet okuyan yaşlı gözlerini üzerimize dikti. “Ben 25 bin lira kira ödüyorum. İki çocuğuma tek başıma bakıyorum, ek işlere gidiyorum. Yine de yetmiyor. Ben şimdi bu parayla ne yapacağım?” dedi. Asgari ücret belirlenirken işçileri temsil etmeyen sendikalara da kızan kadın işçi, “Şimdi gel de bunlara üye ol” diyerek tepki gösterdi. Bütün sorunları boca eden işçi kadına “Peki çözüm ne? İşçiler ne yapmalı?” diye sorduğumda işçileri “güvenilmez” ilan ederek “Bunlardan bir halt olmaz” diyerek kestirip attı.

Bu öfke neye dönüşecek ya da neye dönüşmeli? Bu soruya tekrar geri döneceğim. Önce başka bir fabrikadan işçi kadınlar nasıl tartışıyor onu aktarayım sizlere: “Zaten hükümetten pek bir beklentimiz yoktu ama en azından bizim patron bir ek zam yapar diye düşünüyorduk. Fakat bunu yapmak istemeyecekler, şimdiden bunun sinyalini verdiler.” Patron ek zam talebini, “Maliyetler zaten yüksek, asgari ücret oldukça yüksek. Bu durumda küçülme bile söz konusu” diyerek işçiler ek zam talebini geri çeksın diye gözdağı vermiş.

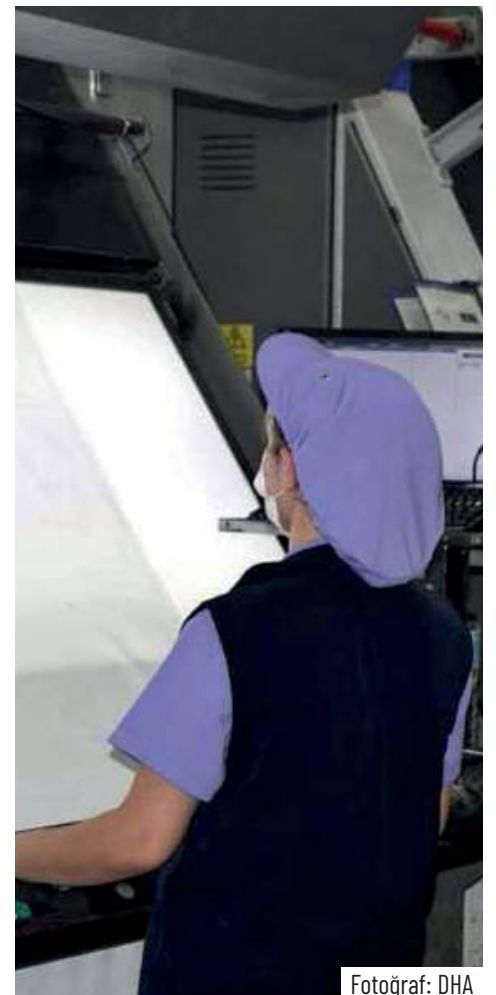
Ek zam beklentisi, işten atılma tehdidi

Metal fabrikasında çalışan işçi bir kadın, “Asgari ücreti belirleyenler bu parayı çocuklarına günlük harçlık olarak veriyor. Bize de ‘Bu parayla çocuğunuzunuzu bir ay geçirin’ diye karar veriyorlar” diyerek tepki verdi. Fabrikada hiçbir güvencesi olmadan çalışan kadınlar, bu günlerde işsiz kalma tehlikesi ile karşı karşıya. Yaklaşık dört aydır işten atılmalar devam ediyor, ek zam talep etmenin de bu koşullarda zor olacağı görülüyor. Bu fabrikada korku atmosferi hakim. Yani anlayacağınız üzere, orta vadeli program tıkr tıkr işliyor. Patronlar her türlü at koşturuyor ve işçiler nefes almakta zorlanıyor. Yeni belirlenen asgari ücret sayesinde eski işçiler, yani asgari ücretin

bir tık üstü ücreti olanlar işsiz kalacak. İşsiz olanlar da artık bir tık üstü olmadan çalışmaya razı gelecek.

Öfke birikiyor, peki nereye akacak?

Başta söyledik, artık seçenek kalmadı. Ama kimler için kalmadı? Önceki soruyu açacak olursak, anlattığımız tablonun fazlası var eksigi yok. Hükümet ve patronların planı tıkr tıkr işliyor. Peki işçinin planı ne? “Ailenin on yılı” programının ikinci senesine gireceğimizi düşününce kadın işçileri çok daha zor bir yıl bekliyor. Ancak önlerini görececek bir planları yoksa bu daha da kötü olacak. İşçiler, “Kime güveneceğiz?” diye isyan etmeyi bırakıp aynı tezgahın başında çalışan arkadaşlarının güvenini kazanmak zorunda. Biriken öfke sönmeden bir plan yapmak zorunda. Ekmeğini büyütme ve geleceği olan çocuklarına onurlu bir yaşam bırakmak için harekete geçmek zorunda. Şimdi sırada patronlardan ek zam yapma beklentisi başlayacak hatta işçileri bu beklentiye sokacaklar. Ancak çok açık görünüyor ki bu dönem patronlar zammı kendiliğinden vermeyecek. Alın işte, şimdi tam zamanı ve fırsatı. Ya öfkemizi doğru yere, doğru örgütleyeceğiz ya da öfkemiz biraz dindiğinde yine uzun mesai saatlerine ek, iş arayışına girişeceğiz.

Fotoğraf: DHA

KYK'da örgütlülük gerekli

Aybüke Arslan

Ege Üniversitesi öğrencisi

Geçtiğimiz kasım ayının ortasında Kredi ve Yurtlar Kurumu (KYK), yurtlara ilişkin bir yönetmelik değişikliği hazırladı. Değişiklikle birlikte, yurda son giriş saati olan 23.00'ten sonra giriş yapan öğrencilerin saat bilgisi, sistemde kayıtlı aile velisine mesaj olarak gönderilecekti. Ege ve Bornova Kız KYK Yurdu'nda kalan öğrenciler bu uygulamayı "özgürlük ve hakların gaspı" olarak değerlendiren Ege Üniversitesi Kadın Çalışmaları Topluluğu olarak sıra arkadaşlarımıza bu konuyla ilgili birkaç soru yönelttik.

Yönetmelik değişikiminin ilk gününde KYK önünde aldığımız röportajlarda genç kadınlar bu duruma olumsuz baktıklarını, ailelere bu şekilde bilgi verilmesinin çokça soruna yol açabileceğini söyledi. Özellikle yarı zamanlı işlerde çalışmak zorunda kalan öğrencilerin ekonomik anlamda daha da zorlayacağını ve yurttan atılma gibi bir durumda ailelerin genç kadınları okuldan alabileceklerini söyleyen kadınların sayısı fazlaydı.

Eğitim haklarının gasbedilmesine sebep olabilir

Konuştığımız kadınlardan biri değişen yönetmeliğin ilk olarak İzmir ve Eskişehir gibi illerde uygulanmaya başladığının altını çizerek, "Sosyal aktivite anlamında öğrencilerin yoğunlukla ilgi gösterdiği iller buralar. Konserlerin, atölyelerin ve birçok etkinliğin bitiş saati zaten 23.00'ü geçiyor. Bu yönetmeliğin kendisi öğrencileri sosyal anlamda da kısıtlayan bir şey oluyor" ifadelerini kullandı. Bir başka genç kadın ise Rojin

Kabaiş'ın ölümünü hatırlatarak bir yıl sonra Rojin'in bedeninde iki erkeğe ait DNA izinin bulunduğundan sonra ailelere bilgilendirme yapılmasına ilişkin değişikliğin yapıldığını söyledi. Bu değişiklikle yurtların kendi hatalarını örtbas etmeye çalışıp suçu genç kadınlarda aradığını söyleyen genç kadın, "Sanki gece 11'den önce tacize, şiddete uğramayacağız. Sanki tüm katiller gece 11'den sonra sokağa çıkıyor" dedi.

Biriken öfke baskının sınırlarını zorluyor

Ege Üniversitesi Kadın Çalışmaları Topluluğu'nun rolü de tam burada devreye giriyor. Topluluğun yurtda neredeyse tüm üyelerinin ve çevresindeki kadınların bu duruma karşı seferber olduğunu söyleyebiliriz. Yurtda kalan sıra arkadaşlarımızın toplantı talebine karşılık veren genç kadınlar, geçmiş deneyimlerini aktararak ortak bir karar alma sürecine girdiler. Genç kadınları yurda hapsetmeye çalışan bu değişiklik üzerine ses çıkarma eyleminin düzenlendiği ve kadınların bir yanındakini örgütlediği bir süreç için ortaklaşıldı. Eylemin biçimi ve o an o masada bulunan kadınlarının en yakın çevrelerinden en uzaktakilere nasıl ulaşabileceğinin planlaması ortak bir iradedden kaynaklanıyordu.

Yurtda kalan öğrencilerin avluya inip ses çıkarma eylemine çağrı yapması, yemekhanede neredeyse her kadının yemeğine eşlik ederek durumu anlatması güçlü bir kalabalığın oluşmasında etkiliydi. Yurtlarda yurt idaresi tarafından korku ikliminin her geçen gün yayılması ve öğrencilerin fişlenme çekinceleri hâlâ güçlü olsa da kadınlarda biriken öfke tüm bu baskıları aşmaya da cesaret veriyor.

Fotoğraf: Evrensel

Kalıcı örgütler kurmak hem mümkün hem gerekli

Hatırlayalım; Aydın'da asansör kazasıyla yaşamını yitiren Zeren Ertaş'ın ardından ülkenin dört bir yanında öğrenciler güçlü protestolar düzenlemişti. O günden bugüne bazı yurtlarda koşullar az da olsa iyileştirilmişti. Ama büyük ölçüde yurtlardaki sorunlar çözülmemiş ve yeni sorunlar ortaya çıkmaya devam etmişti. Bu süreçten çıkartabileceğimiz sonuçlardan belki de en önemlisi, kalıcı mücadele mekanizmalarına neden ihtiyaç duyduğumuz olmuştu.

Yurtlarda gerçekleşen ve ülke geneline yayılan eylemler kimi kazanımlar sağlasa da, tüm öğrencilerin söz alabileceği kalıcı mekanizmalar kurulmadıkça bu kazanımlar sürdürülemiyor. Ege ve Bornova KYK'da yapılan ses çıkarma eylemi de buna örnek.

Katılım yüksek olmasına rağmen sürecin nasıl ilerleyeceği tartışılmadı; blok, kat ve odalara özgü sorunlar ortaklaştırılmayınca biriken öfke "yaptık ama olmadı" duygusuna dönüştü.

Bunun önüne geçebilmenin yolu, geçmiş mücadele deneyimlerimizin eksiklerini tartışarak yeni yollar geliştirmekten geçiyor.

Yazıda ele aldığımız deneyimler, yurtlarda öğrenciler tarafından oluşturulacak temsilci mekanizmalarının ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Odalardan başlayarak kat ve blok temsilcileri aracılığıyla öğrencilerin yurt yönetimine dahil olması hem mümkün hem de gerekli. Çünkü yurtlarda alınan kararlar, öğrencilerin ihtiyaç ve talepleri sorulmadan uygulanıyor; bu da hayatı kısıtlayan ve yeni sorunlar yaratan sonuçlar doğuruyor. Çözüm ise birleşmek ve örgütlenmekte yatıyor.

MESEM'li bir gencin annesi:

Çocuklarımızın sisteme kurban gitmesine ne kadar izin vereceğiz?

Tuzla'dan bir kadın
İstanbul

2024-2025'ten bu yana MESEM'lerde ölen öğrencilerin sayısı insanın içini yakıyor. Benim de oğlum MESEM öğrencisiydi. Oğlumun "sözde" staj dönemlerini tedirgin ve kaygılı geçirdim. Liseden sonra da oğlum çalışmaya devam ediyor. Özellikle Tuzla'da yangında ve iş yerinde ustası tarafından öldürülen iki genci unutamıyorum. Bu çocuklar benim ya da sizden herhangi birinin çocuğu olabilir. Bizden diyorum çünkü olan her seferinde işçi ve emekçilerin çocuğuna oluyor. Bu noktada akıllara şu soru geliyor: Bin bir emekle büyüttüğümüz çocuklarımızın sistem yüzünden ölmesine daha ne kadar izin vereceğiz?

Aslında her şeyin farkında olmamıza

rağmen neden toplum olarak birlikte hareket edemiyoruz? Aslında korkuyoruz! Korkunun ecele faydası olmadığını bildiğimiz halde korkuyoruz! Uzaktan bakıp kenara çekiliyoruz, sanki bizim başımıza gelmeyecek gibi düşünüyoruz.

Ama bu durum böyle gidemez ve gitmeyecek de. Şu an sistem bir virüs gibi. Bir çoğumuzu teğet geçmedi, geçmeyecek de bunu hepimiz çok iyi biliyoruz. Bu yüzden bu mektubum özellikle anne ve babalara.

Bugün benim çocuğuma, yani sizin çocuğunuza mutlaka zarar verecek bu sistem. Durumun daha kötü hale gelmesinin sebebi sadece devlet mekanizması değil. Ümitsizlik, güvensizlik illetinden artık sıyrılmalı çocuklarımızın geleceğine sahip çıkmalıyız. Örgütlü hareket etmeli, toplum olabilmeliyiz. Tabii çocuklarımızın geleceğini gerçekten düşünüyorsak...

Fotoğraf: Eda Aktaş/Evrensel

Boyun eğmeyen kadınlar

Sevil Aracı

Erkekler ezildiğinde buna trajedi denir.

Kadınlar ezildiğinde buna gelenek denir.

Letty Cottin Pogrebin

“Dahi denilince akla gelen isimlerin hep erkek olmasının sinirini zıplatan bir durum” olmasından yola çıkan Bahar Eriş, OT dergisinde yayınlanan köşesinde kadınların hikayelerini anlatmaya karar vermiş. “Boyun Eğmeyen Kadınlar - Dâhice Dedikodular-1”; Bahar Eriş’in bu köşede yayınlanan yazılarından yapılmış bir derleme.

Çocuklarda üstün zeka ve yetenek eğitimi üzerine odaklanmış bir akademisyen ve yazar olan Bahar Eriş, zeka ve yeteneğin belli kalıplara sıkıştırılmasından rahatsızlık duyan biri olarak, otizmli, disleksili, hiperaktif, engelli dahileri de görünür kılmak istemiş. Öte yandan “deha ve yetenekte yaşa takılanları” da atlamayan yazar ileri yaşlarında hâlâ aktif olan ve eserler vermeye devam eden kadınlara da özel olarak yer vermiş.

Boyun Eğmeyen Kadınlar, kalıpları yıkan cesur kadınların ilham verici yaşamların etkileyici bir derlemesi. Bu kitap sayesinde okuyucu, Suat Derviş’ten Frida Kahlo’ya, Furuğ Ferruhzad’dan Maya Angelou’ya, Remziye Hisar’dan Nergis Muhammedî’ye kadar pek çok farklı alan ve coğrafyada üstün başarı göstermiş yirmi üç kadının yaşamına tanıklık ediyor. Bu kadınların ortak özellikleri ise hepsinin toplumsal

ön yargılara, engellere ve sınırlamalara karşı direnmiş, tüm bu dezavantajlara rağmen kendi izlerini bırakmış ve başka kadınlara yol açmış olmaları.

Eriş’in kalemile hayat bulan bu yaşam öyküleri, tarihsel süreçte görmezden gelinmiş kadınların seslerini güçlü bir şekilde duyuruyor. Kitap, yalnızca herkesin bildiği isimleri değil, aynı zamanda sadece ilgisinin fark ettiği kadınları da okura tanıtıyor. Kitapta Rodin’in gölgesinde bırakılmak istenen Camille Claudel, babasının şöhretinden dolayı silikleştirilen Anna Freud gibi kadınların, yakınları olan erkeklerin baskınlığından kurtulmak için verdikleri mücadeleyi de anlatılıyor.

Boyun Eğmeyen Kadınlar, her sayfasında cesaret

ve dirençle karşılaşacağınız bir eser. Bahar Eriş’in seçtiği bu kadınlar, zorluklarla yüzleşirken kendi yollarını açmanın ötesinde, başka kadınlara da ilham veriyor; tıpkı bugün hâlâ her alanda boyun eğmeyi seçen kadınlar gibi. Öyle ya, “Bir kadın ne zaman kendi sesini duyurmak için ayağa kalksa, planlamamış bile olsa, tüm kadınlar için de ayağa kalkmış olur.”

Eriş’in kalemi, biyografik bir anlatımın ötesine geçerek okuru duygusal bir yolculuğa çıkarıyor. Okuru sadece geçmişle buluşturmakla kalmayan bu eser, aynı zamanda bugünün dünyasında da kalıplara konulmak istenen tüm kadınlara bir çağrı niteliği taşıyor. 2026 yılının okuma listelerinde kendine yer bulacak nitelikte olan bu kitap, okura da kendi “boyun eğmeme” hikayesini düşünme ilhamı veriyor. Bahar Eriş bu kitabıyla kadınlara adeta “Boyun eğmeyin” diye sesleniyor ve cesaret veriyor.

KÜNYE
Boyun Eğmeyen Kadınlar
Bahar Eriş
Alfa Yayınları - 26.11.2025
168 sayfa

Nurtepe-Güzeltepe’de kadınlar kendi derneklerini kuruyor

Aysel ve Saniye
Nurtepe-Güzeltepe
Kız Kardeşlik Köprüsü

Önceden mahallemizde kadınların yan yana gelebileceği bir alan yoktu. Bunun eksikliği uzun bir süredir hissediyorduk. 6 Şubat depreminin ardından Ekmek ve Gül’ün çağrısıyla Kız Kardeşlik Köprüsü adıyla yan yana geldik. Başta bu doğrultuda, deprem bölgesindeki kadınlarla dayanışma göstermek için bir araya gelmiş bir kadın grubuyduk. Sonrasında iletişimimizi sürdürerek çeşitli etkinlikler düzenleyip birlikteliğimizi sürdürdük. Mahalledeki kadınların sosyalleşebileceği, sorunlarını paylaşabileceği böyle bir alan aslında bir ihtiyaç olduğundan sahiplenilen ve beraber var ettiğimiz bir yere dönüştü. Bugün, bulunduğumuz yerde tanınmak, daha fazla kadına dokunabilmek, hem mahallenin hem birbirmizin sorunlarına ortak olmak için bir çatı altında

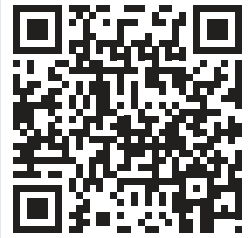

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

toplanmaya ihtiyaç duyuyoruz.

Mahallemizde taciz, şiddet gibi birçok olayla karşılaşılıyor. Bununla birlikte daha güvenli bir yerde yaşamaya ihtiyaç duyuyoruz. Giderek yalnızlaştırıldığımız bu hayatta kuracağımız kadın derneğinde, birbirimize nefes alabileceğimiz alanlar yaratıp mücadelemizi beraber sürdürmeyi hedefliyoruz.

Videoyu izlemek için QR’ı okutun

‘Biz buradayız ve susmuyoruz’

Esenyurt’tan bir kadın

Herkese merhaba,

Bu satırları yazarken ellerim hâlâ titriyor. Çünkü bazı yaralar zamanla kabuk bağlasa da izi kalıyor. Ama bilmenizi isterim ki o izler utancımın değil, direnişimin kanıtıdır. Ben cinsel saldırıya uğradım. Sonrasında susturulmak istendim. İftiralara maruz kaldım, yetmedi failin ailesi tarafından tehdit edildim. İlk zamanlar korktum. Çok korktum. Geceleri uyuyamadım. Aynaya baktığımda kendime inanmakla herkese karşı kendimi savunmak arasında sıkışıp kaldım. Bana yaşatılanın hesabını sorarken ben suçluymuşum gibi hissettirildi. Bu o kadar ağır geldi ki ağır ilaçlar kullanmak durumunda kaldım, hastanede tedavi gördüm ama pes etmedim. En acısı neydi biliyor musunuz? Beni tanımayanların, hikayemi

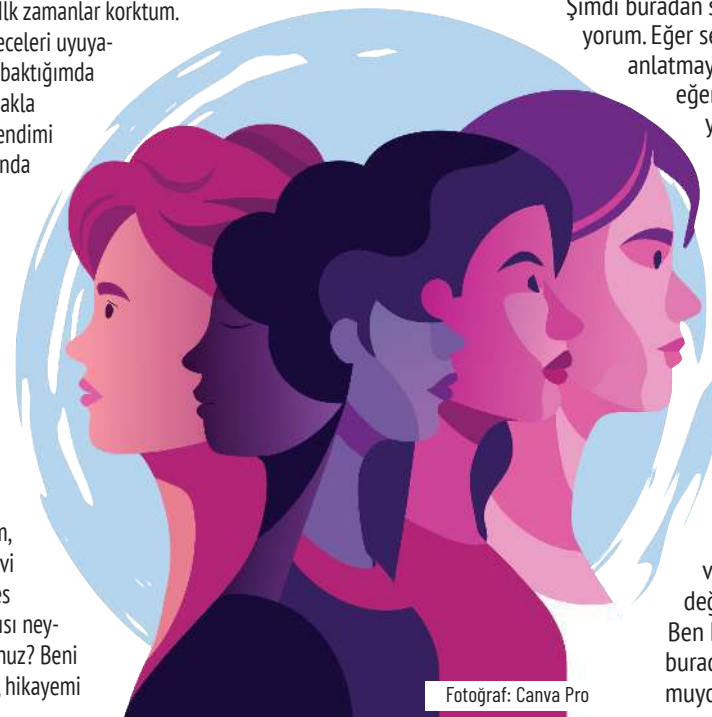
dinlemeden karar vermesiydi. Ama pes etmedim. Her korktuğumda kendime şunu söyledim: “Ben gerçeğim. Gerçek susmaz.” Adliye koridorları arkadaşım oldu hatta sırdaşım, ben savaşıırken o beni izledi tek olmadığımı hissettirdi...

Tam 6 ay 21 günlük bir mücadelenin sonunda başardım, o koridorlar hakkım olanı verdi. “Tükenmedim, güçlüyüm” diyemem, çok düştüğüm anlar oldu ama içimdeki acı dinmedikçe savaşmak zorunda hissettim

kendimi. Çünkü bu sadece benim davam değildi. Bu, susturulan tüm kadınların davasıydı ve sonunda gerçek yerini buldu. İndirimsiz 12 yıl ceza verildi.

O gün adliye kapısından ilk çıktığımda kendimi aylarca hapsedildiği kafesten kurtulmayı başarmış, özgürlüğüne kavuşan bir kuş gibi hissettim, hıçkırığa hıçkırığa ağladım. Bu sefer bu ağlayış canımın acısına değildi, yeni hayatımın ilk sayfasıydı...

Hâlâ canım acıyordu ama artık biliyordum: Ben kazanmıştım. Şimdi buradan sizlere sesleniyorum. Eğer sen de yaşadığını anlatmaya korkuyorsan, eğer tehdit ediliyorsan, yalnız hissettiriliyorsan, eğer “kim inanır ki bana” diyorsan önce kendin inan, sonra adalete, sonra bizlere... Yalnız değilsin. Unutma, utanç sana ait değil. Korku geçici ama cesaret, bir kadının hayatını ve başka hayatları değiştirebilirmiş. Ben buradayım. Biz buradayız. Artık susmuyoruz!

Fotoğraf: Canva Pro

Gülistan Doku nerede?

Gülistan Doku kaybolalı altı yıl oldu. Geçen bu süreçte neler yaşandığına bir bakalım...

Serpil Berk
Dersim

Gülistan Doku kaybolalı altı yıl oldu. Geçen bu süreçte neler yaşandığına bir bakalım...

5 Ocak 2020

Gülistan Doku'dan bu tarihten itibaren haber alınmadı.

4 Ocak tarihinde, eski erkek arkadaşı

Zainal Abarakov'un evinde gittiği, Gülistan evden ayrıldıktan sonra Zainal tarafından zorla araca bindirilmeye çalışıldığına dair ifadeler dosyaya yansdı.

Gülistan Doku'nun kaybolduğu gün, Uzunçayır Baraj Gölü üzerindeki viyadükte bulunduğu sırada bir araç kamerasına yansıyan görüntüsü nedeniyle Uzunçayır Barajı'nda su altı aramaları başlatıldı. Bu aramalar 23 Kasım 2020'ye kadar sürdü.

Zainal'ın çalıştığı kafenin önüne Gülistan Doku ile tartıştığı anların görüntüleri soruşturma dosyasına girdi.

Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Gülistan Doku'nun en son görüldüğü yeri gösteren dört adet MOBESE kamerasının görüntüleri istendi ancak Tunceli Emniyet Müdürlüğü tarafından üç adet kamerada görüntü kayıtlarının bulunmadığı bildirildi.

2020 yılında sadece intihar ihtimali araştırıldı. Mecliste araştırma komisyonu kurulması önerisi AKP ve MHP oylarıyla reddedildi.

2022 yılı

Gülistan'ın ailesi Tunceli Adliyesi önünde oturma eylemi başlattı. 23 Şubat'ta Dersim'den Ankara'ya giden Doku ailesi gözaltına alındı.

17 Mart'ta Zainal Abarakov Antalya'da göz altına alınıp serbest bırakıldı. Zaynal'ın sadece ifadesine başvuruldu.

2023 yılı

Dönemin valisi ve emniyet müdürü aileyle yaptıkları görüşmede dosyanın yeniden inceleneceğini söyledi.

2025 yılı

Tunceli Cumhuriyet Başsavcılığına atanan yeni başsavcı dosyayı yeniden incelemeye aldı. Dosya hakkında kısıtlılık kararı alındı. Gülistan Doku kaybolmadan önceki ve kaybolduğu güne ait 70 adet kameradan alınan 700 saatlik ek görüntü dosyaya eklendi.

Akıbetini sormaya devam edeceğiz

Gülistan dosyasında nice savcılar, hakimler değişti; şehre nice yeni emniyet yetkilileri, valiler, adalet bakanları geldi. Soruşturma daha başında temelsiz ve somut delillerden yoksun bir şekilde "intihar" iddiası ile başlatılarak ilk günlerde toplanabilecek deliller konusunda bir dizi ihmale sebep olundu.

Sonraki süreçte de ne şüpheli sıfatında olması gereken Zainal Abakarov ve ailesi zamanında ve etkin bir şekilde sorgulandı ne de dosyaya kayda değer başka somut deliller eklenebildi. İlk günden beri dosyanın karanlıkta bırakılmaması için mücadele eden kadınlar Gülistan'ın akıbetini sormaya devam edecek!

Fotoğraflar: MA

Doğurganlık hızının en yüksek olduğu il Urfa:

TÜİK verileri başka, Urfalı kadınların hayatı başka

Funda Bakış
Urfa

TÜİK geçtiğimiz Mayıs ayında 2024 yılına ilişkin doğum istatistiklerini açıklamıştı. Son on yıllık süreçte ülkede dünyaya gelen bebek sayısının giderek azaldığı kaydedilirken 2024 yılında 937 bin 559 bebeğin dünyaya geldiği istatistiklere yansdı. Bu verilerde doğurganlık hızının en yüksek olduğu il ise Urfa. Annenin ilk ve ikinci doğumları arasındaki sürenin kısalığında da listenin en başında yine Urfa yer alıyor. Yani 2024 yılında Urfa'da yaşayan kadınlar ülkenin diğer illerinde yaşayan kadınlara oranla daha çok çocuğu daha kısa süreli aralıklarla doğurdu. 2025'te hangi ilin doğurganlık hızının en yüksek olacağını şüphesiz TÜİK daha çok merak ediyordur çünkü bu yıl ve önümüzdeki yıllar iktidar tarafından "aile on yılı" olarak ilan edildi. Bu doğrultuda doğum yardımları artırıldı, çalışan kadınların doğum sonrası izin süreleri uzatıldı...

Mesele yalnızca doğurmak değil

Önümüzdeki yıllarda Urfa birinciliği kaptırır mı dersiniz? Gelin bu soruyu, bu işin asıl muhatabı Urfalı kadınlara soralım.

Altı çocuğu olan 36 yaşındaki Fatma, yeni bir çocuk dünyaya getirmek istemiyor. Çünkü ona göre şimdiki çocuklar ne görürlerse onu istiyor. "Benim o çocuğa her şeyi alacak param yok" diyor Fatma.

42 yaşındaki Emine de yine Fatma gibi altı çocuk annesi. "Şimdiki aklım olsa üç çocuk getirirdim. Bu enflasyonla çocuklara ne iyi bir eğitim verebiliyorum ne de sorunlarına yetişebiliyorum. Bu nedenlerden ötürü bir çocuk daha dünyaya getirmek istemem" diyor iktidarın hedeflediği, her aileye düşen çocuk sayısını çoktan geride bırakmış bir kadın olarak.

Urfa, yalnızca 2024'te değil, önceki

Fotoğraflar: Freepik

yıllarda da TÜİK verilerinde doğurganlık hızı en yüksek olan il. 34 yaşındaki Esra dört çocuk annesi, bir daha doğum yapmak istemiyor çünkü onun için mesele gebelikten ve doğumdan ibaret değil. "Hayat pahalı, çocuğun ne mamasına ne bezine yetiştiremem. Kocam çalıştığını, kira ve faturalara zor yetiştiriyor" diyerek özetliyor bu durumu. Elif (35) diğer kadınların aksine bir çocuğu daha olsun isteyenlerden. Üç çocuk annesi ve "Bir çocuk sahibi daha olmak isterim ama biraz kendimizi toparlamamız lazım. Borçlarımız bitsin, sonra düşünüyorum" diyor.

'Çocukların ihtiyacına koştururken hayatım kalmadı'

Doğurganlık hızının yanında Urfa aynı zamanda anne olma yaşının en küçük olduğu şehir. Şu an 28 yaşında ve bir çocuğu olan Bahar şimdilik başka bir çocuk istemiyor. Var olan çocuğunu eğitip büyütmek istiyor. Zeynep (40) çalışan bir kadın, eşinin ve ailesinin baskısıyla beş çocuk dünyaya getirdiğini söylüyor. "Onları büyütüp ihtiyaçlarını karşılayacağım diye hayatım kalmadı" derken yeni bir çocuk doğurmak istemediğini ekliyor.

Geçim koşturmacasıyla geçen hayat

Zeynep'ten dört yaş büyük olan Nazlı'nın üç çocuğu var. O da bir çocuğu daha olsun isteyenlerden ama aile yılı başlığı altında emekçi kadınların ağzına çalınan bal, diline tatlı gelmemiş olacak ki "Hayat şartları izin vermedi. Bir yandan çalışırken bir yandan çocuk büyütme çok zor. Okul ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanıyorum" diyor.

38 yaşındaki Hayat dört çocuk annesi "Bir çocuk daha doğurmak istemem çünkü ben olanları büyütme için çalışıyorum ve yine de eksik kalıyorum. Bir tanenin daha günahına giremem" diyor. Aynur (50) da şimdiki aklı olsa iki tane çocuk dünyaya getirmek isteyenlerden. Çünkü daha az sayıda çocuğun sorumluluğunu üstlenirken onları daha iyi koşullarda büyüteceğine inanıyor: "Her şeyiyle yetiştirip okutur, arkalarında dururdum."

Hükümetin ardımızda bıraktığımız yıl allayıp pullayarak önümüze sunduğu aile on yılı kapsamında yapılan çalışmalar, kadınlar tarafından göstermelik bulunuyor. Onlar bırakın nüfus artışına katkı olsun diye yeni bir çocuğu dünyaya getirmeyi, var olan çocuklarından bile daha az sayıda çocuğa sahip olmak istiyorlar.

Trump'ın stratejisi nefret, yağma ve sömürü üzerine kurulu

Ela Ava

2025'i, batı emperyalizmi ve Trump'ın "yeni" Ortadoğu stratejisiyle geride bıraktık. Ancak 2025, henüz yeni başlayan 2026'nın habercisiydi.

Trump'ın İsrail ile birlikte tahayyül ettiği yeni ve boyunduruk altına alınmış Ortadoğu, uzak Asya ülkeleri ve doğu bloğundaki emperyalist ülkelerle yeni rekabet ve uzlaşma zemini 2026'nın özellikle kadınlar için mücadele gerektiren bir yıl olduğunu gösteriyor.

Trump'ın Kasım 2025'te yayımladığı Ulusal Güvenlik Stratejisi (NSS) belgesi 2026 için önemli işaretler taşıyor. Belge kadınları ve LGBTİ'leri doğrudan ilgilendiren konu başlıklarını da içeriyor.

Belgede, yönetimin ilk gününden itibaren "radikal toplumsal cinsiyet ideolojisi" olarak adlandırdığı unsurların ABD Silahlı Kuvvetlerinden çıkarıldığı belirtiliyor. Trump bu adımın "orduyu güçlendirme" stratejisinin bir parçası olduğunu savunuyor. Bir diğer yan belge, DEI (Çeşitlilik, Eşitlik ve Kapsayıcılık) politikalarına son verileceğine değiniyor. Trump bu politikaların "liyakati zedelediğini" savunuyor. NSS'de öne çıkan bir diğer mesele de geleneksel aile yapısının vurgulanması. "Ulusal güvenlik" ve "toplumsal sağlığın sürdürülebilmesi" için "sağlıklı çocuklar yetiştiren güçlü, geleneksel ailelerin" sayısının artmasının bir zorunluluk olduğu ifade ediliyor.

Bunun yanı sıra ABD'nin dünyayla ilişkilerinde diğer ülkelerin farklı dinlerine, kültürlerine ve yönetim sistemlerine "saygılı" olacağı ve bu ülkelere kendi geleceklerinden farklı sosyal değişimleri veya demokratik modelleri "dayatmayacağı" vurgulanıyor. Belge önceki dönemlerdeki cinsiyet eşitliği veya azınlık hakları odaklı sözde "diplomatik" politikaların ortadan kalkacağı anlamına da geliyor.

Hegemonyanın korunması...

Trump yönetimi kadınların kazanılmış haklarına yönelik saldırganlığı, LGBTİ'lere yönelik nefreti örgütlemekte tutarlı. Peki, bu uygulamaların sonuçları kadınlar ve LGBTİ'ler için ne olacak? Trump yönetiminin neden böyle bir yol izlemeye ihtiyacı var?

Trump'ın stratejisi kültürel bir tercih değil, sermayenin kendini yeniden üretme krizi ve var olma rekabetine karşı geliştirdiği otoriter bir yapısal çözüm olarak okunmalı. Bu strateji işçi sınıfını bölme, bakım yükünü kadına daha fazla yıkmaya ve tekelleri sermayenin küresel

hegemonyasını koruma çabası olarak değerlendirilmelidir.

Ne olacak sorusunun yanıtını 2025'te ortaya çıkan tablodan görebiliriz. Örneğin, kürtajin kriminalize edilmesi ve aile planlaması fonlarının kesilmesi, dünya genelinde milyonlarca kadının sağlığını tehlikeye attı. Dünya genelinde nüfusun hızlı bir şekilde düşmesi ABD açısından da alarm niteliği taşıyordu. Sermayenin ucuz iş gücü ihtiyacının karşılanması geleneksel aile politikalarının sıkı bir şekilde devreye girmesi ve devletlerin kadınlara "doğurun" demesiyle mümkündü.

Doğum kontrolüne erişim ve nitelikli anelilik bakımı basit birer sağlık müdahalesi değildir. ABD'deki sağlık örgütleri kürtaja erişimi kısıtlama girişimleri ve küresel sağlık finansmanındaki son kesintilerin hamilelikle bağlantılı ölümleri arttıracasına işaret ediyor.

ABD'nin bu hamleleriyle örgütlenen sürecin Türkiye gibi ülkelere daha hızlı sirayet ettiğini gördük. Türkiye'de birçok kamu hastanesi kürtaj talebini daha sık reddediyor. Bazı hekimler ideolojik gerekçelerle işlemi yapmayı reddediyor. 18 yaşını doldurmuş kadınların kendi rızası yasal olarak yeterli olsa da kimi sağlık kuruluşları "eş onayı" talep edebiliyor. Bu tablo, hukuken var olan hakkın kadınların elinden fiilen alınması anlamına geliyor.

Nefret bölmek ve emeği ucuzlaştırmak için örgütleniyor

Trump'ın örgütlediği stratejinin bir diğer yanı ise LGBTİ'lere karşı nefret politikalarının yaygınlaşması ve bu şekilde işçi sınıfındaki ayrışmaların perçinlenmesi. Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği, Trump'ın stratejisinin "trans bireyleri kamusal yaşamdan tamamen silmeye yönelik olduğunu" söylüyor. Trump'ın ordu içindeki hamleleri veya kamuda çalışan LGBTİ'lere yönelik tasfiyesi de bu süreç ile paralel ilerliyor.

Trump'ın stratejisinin bir diğer amacı da ucuz ve güvencesiz bir şekilde sermayeye hizmet edecek

Fotoğraflar: Pexels

orduyu büyütme. Trump'ın strateji belgesinde ise baş düşmanlar açıkça "göçmenler" olarak adlandırılıyor.

Kabaca şöyle bir denklem kurabiliriz: Son yıllarda özellikle Covid-19 sonrası kapitalist ve emperyalist devletler ekonomik sıkışmışlığı yönetmek için savaşa, ticarete rekabete ve yeni bir dünya düzenlemesine ihtiyaç duydu. Burada işgücünün ucuzlaştırılması önemli bir faktördü. O yüzden üretim, ucuz işgücünün olduğu ülkelere kaydırıldı. Bunun diğer yanı göçmen ve mülteci emeğini kullanmaktı. Örneğin, genç nüfus sorunuyla cebelleşen Avrupa sermayesi, yaklaşık 20 yıldır göçmen ve mülteci emeğiyle çarklarını döndürüyordu.

Bu süreçte yoksulluğu artması, devletlerin sıkıştığı noktada sosyal politikaları askıya alması sınıf içinde öfkeyi de artırdı. Burada sermayenin her zamanki hamlesi, "nefret" ihracıydı çünkü birbirine kin güden emekçiler birleşmiyorlardı. Öte yandan öfkeye maruz kalan kesim daha ucuza, haklarından mahrum çalışmaya boyun eğiyordu. Bu yüzden devletler din, ırk, cinsiyet gibi faktörleri hep sermayenin menfaati için

iki yönlü kullandı.

Hakimiyetinin güçlenmesi ve 'kültüre saygı' safsatası

ABD Ortadoğu'dan sonra Latin Amerika'yı boyunduruk altına almak için kolları sıvadı. Çin ve Rusya emperyalizmi ile yeni anlaşma biçimlerini, insan haklarının yok sayılmasını, ABD'ye bağımlı devletlerin kendi halklarına yönelik sürdürdüğü baskıyı, hakimiyetini güçlendirmek için örgütlemek ya da bunlara göz yummak Trump'ın en önemli stratejilerinden biri.

Yıllardır "demokrasi" vaadi, "kadınlar için özgürlük" masallarıyla Ortadoğu'yu yağmalayan ABD, strateji belgesiyle "kültürlere ve dinlere saygı" safsatasını öne çıkartıyor. Düne kadar İslam dinin her alanda terörizm ile bağdaştırıldığı dünyada, bu sefer Suriye'de şeriatçı HTŞ destekleniyor, kadın ve çocuk katili Taliban fonlanıyor. Bu süreç dünden farklı değil, ancak bu sefer daha utanmazca yapıyor.

Kadınların stratejisi: enternasyonal mücadeleyi güçlendirmek

Bu sürecin kadınlar, işçi ve emekçiler açısından daha zorlu mücadeleler getireceği ortada. Haklara saldırı, emeğin en ucuz hale gelmesi ve savaşların gölgesi tüm dünyada kadınları olumsuz etkileyecektir. Ancak toplumsal patlamaların, işçi sınıfının parladığı dönemlerin de en karanlık dönemlerin ardından ortaya çıktığını hatırlamak gerekir. Kadınların kapitalist sistem ortaya çıktığından beri istikrarlı ve ısrarcı mücadelesi ve kazanımları sürdü. Bunu hatırlamak ve enternasyonal mücadeleyi güçlendirmek de kadınların 2026 stratejisi olmalı.

Fotoğraf: Gage Skidmore from Peoria, AZ/ Wikimedia Commons (CC BY-SA 2.0)

İşaretler ortada peki ya devlet nerede?

2025'te kadın cinayetleri, şüpheli ölümler, yoksulluk ve cezasızlık işaretleri çoğalttı. Bakanlık "işareti fark et" dedi ama sorumluluk almadı.

2025 yılını geride bıraktık. 2025'i aile yılı olarak adlandıran iktidar, yetmemiş aile 10 yılını gündeme getirmişti. Kadının sadece aile içindeki görevleriyle var olduğu, nüfus artışının temel gündem yapılmak istendiği, erken yaşta evliliklerin devlet eliyle teşvik edilmeye çalışıldığı, "aile ile uyumlu iş yaşamı" adı altında esnek güvencesiz çalışmanın kadının kaderi ilan edilmek istendiği, çocukların nitelikli kreşler yerine komşu annelere teslim edilmesine ilişkin Bakanlıkların projeler geliştirdiği bu sürecin 2026'da da devam edeceğini biliyoruz.

Aile yılının iktidar açısından en temel başlıkları nüfus politikası ve kadınların esnek çalışması başlığı oldu diyebiliriz. Sağlık Bakanı çocuk sahibi olmayan çiftleri aile olarak tanımlamadığını belirterek Sivasspor sahaya normal doğum pankartı ile çıktı. Bununla birlikte LGBTİ nefreti her fırsatta körüklendi. Yaşam hakkını ihlal eden açıklamalar, yasa teklifleri yıl boyunca sürekli gündemde tutuldu. 10. ve 11. yargı paketlerine "genel ahlaka aykırılık" diye bir suç tipi eklenmek istendi, LGBTİ'lerin varoluşlarının yasaklanacağı düzenlemeye ilişkin madde gündeme düştü. Kamuoyu tepkisiyle düzenlemeler paketlere şun an için eklenmezken bu tehlike halen varlığını koruyor. Sincan Kadın Kapalı Hapishanesi'nde tutuklu bulunan trans

erkek mahpus Poyraz'ın 1 Aralık 2025'teki şüpheli ölümü tam da bu yaşam-sal tehlikenin ne kadar gerçek olduğunu somut olarak ortaya çıkardı. Yoksulluk, kadınların güvencesiz ortamlarda çalışmak zorunda kalması, çocuğuna bir öğün sağlıklı beslenme bile koyamaması, yüzlerce kadın cinayeti, şiddetten korunmak için sesini kamuoyuna duyurmakta bulan kadınlar ülkede kadınların yaşadıklarının işaretiydi.

İşte böylesi bir yılda; 25 Kasım 2025 günü "işareti fark et" kampanyası başlatıldı Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. Bakan Göktaş; "İşaretleri fark etmek 'dur' demektir. Unutmayalım ki bir toplumun vicdanı en çok korunmaya ihtiyacı olana, sahip çıktığı anda görünür. İşte o anın kapısını açan şey, güçlü bir dikkat ve dayanışmadır. Şiddet bir kadının dünyasını sessizleştirir, fark et. Şiddet çocukların kalbine korku eker, fark et. Şiddet bir aileyi dağıtır, fark et" sözleriyle anlattı kampanyayı.

2025'te işaretler ortadaydı. Söz konusu olan işaretler ise, o işaretlerin izlerini takip edip, gereğini yapmak kimin görevi? Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı bir işaret değil mi? Kadınların ellerinde koruma kararları ile öldürülmesi peki? Yoksulluk ve işsizlik nedeniyle kadınların gidecek bir yerleri olmadığı için ölüm tehlikesi phahasına kalmak zorunda kaldıkları evler? İşaretleri hatırlatalım.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Kadın cinayetleri verileri ortada

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, İçişleri Bakanlığının 2026 bütçe teklifinin görüşüldüğü TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda yaptığı sunumda 2025 yılının ilk on ayında 217 kadın cinayeti işlendiğini ve geçtiğimiz yıla göre kadın cinayetlerinin yüzde 25,2 azaldığını söyledi.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun verilerine göre ise 2025'in ilk on ayında en az 235 kadın katledildi, 247 kadın ise şüpheli şekilde ölü bulundu. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu'nun verilerine göre ise 2025'in ilk on ayında en az 241 kadın katledildi.

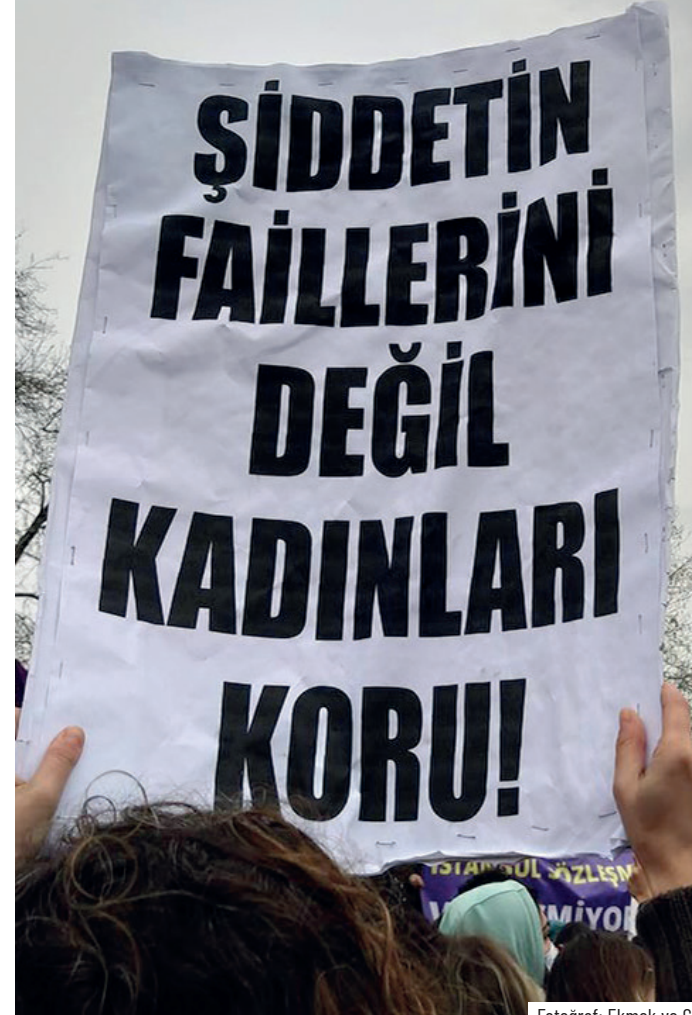
Azalmayan artan, şüpheli kadın ölümlerinin kadın cinayetlerinin önüne geçtiği bir yılı yaşadık. Rakamlar Bakanlıklar yalanlıyor, kadınlar öldürülmeye devam ediyor.

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğrencisi Rojin Kabaiş'in ölümüne ilişkin çelişkili Adli Tıp Raporları 2025 yılının en çok konuşulan konularından biri oldu.

Otopsi kaydına "boğulma" olarak geçen ölüm, otopsiye üniversite rektörünün girdiği iddiaları ile ciddi bir noktaya taşınırken, Adli Tıp Kurumu'nun bir yıldır sakladığı DNA bilgisi cinsel saldırı ihtimalini güçlendirirdi. Ülkenin dört bir yanında üniversitelerde kadınlar düzenledikleri eylemlerle Rojin'e ne oldu sorusunu sormaya ve sorumluların yargılanması için mücadele etmeye devam ediyor.

Kolluk ile suç failleri birbirini kolluyor

2025 yılında eski bir polis memuru tarafından öldürülen kadınlardan biriydi Ayşe Tokyaz. Ayşe'nin uzun süre şiddete maruz kaldığı ve durumu defalarca resmi makamlara bildirdiklerini yakınları açıkladı. Üstelik delilleri ortadan kaldırdığı için tutuklanan polisler de var dosyada. Ayşe Tokyaz'ın faili eski polis Cemil Koç'a hukuka aykırı yollarla bilgi aktardıkları tespit edilen iki polis memuru kasten öldürmeye yardım suçlamasıyla esas davada yargılanıyorlar. Kadınları korumakla görevli olan, her bir şikayeti değerlendirip kadınların başına bir iş gelmemesiyle yükümlü kolluğun dahil olduğu bir kadın cinayeti söz konusu olan.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

11'inci yargı paketinin ardından...

Kamuoyunda uzun süre tartışılan 11. yargı paketi yürürlüğe girdi. Kamuoyunda "Kovid-19 düzenlemesi" olarak bilinen, kapalı cezaevinden açık cezaevine, açık cezaevinden de denetimli serbestliğe 3 yıl erken aynılmayı sağlayan düzenleme, 31 Temmuz 2023 ve öncesinde işlenen bazı suçlar bakımından da uygulanacak.

Kadınlara ilişkin işlenmiş suçlarda kasten yaralama suçları bu af kapsamında. Bu nedenle binlerce "kadına karşı şiddet faili" erken tahliye edilecek. Tüm itirazlara rağmen iktidar oylarıyla kabul edilen düzenleme kapsamında, kasten öldürme, cinsel saldırı ve çocuğun cinsel istismarı gibi bazı suçlar dışında kalan şiddet suçlarının failleri 3 yıl erken serbest bırakılacak. Kadınlar ve çocuklar olası risklerle karşı karşıya bu nedenle.

Keza adli bir suçtan dolayı 4 senedir cezaevinde olan Okay Gür düzenleme kapsamında cezaevinden çıktıktan bir gün sonra bir kadını katletti. Okay Gür, henüz cezaevi kapısındaiken görüntülü aradığı Rojda Yakışıklı'yı "Evden çıkmazsanız sizi öldürürüm, hepinizi öldürmeye geliyorum" diyerek tehdit etti. Tehditten bir gün sonra katliamı yapan Okay Gür'ün olayı sakladığı ve Rojda Yakışıklı'yı soran ailesine "Kaçmıştı" yanıtı vererek, olayın üstünü kapatmaya çalıştığı öğrenildi.

Hak gaspı, sömürü ve yakılan hayatlar

Smart Solar, Şık Makas, Peri Tekstil, Digel Tekstil, Temel Conta, Askaynak (Lincoln Electric), Chinatool Otomotiv, İzmir'de tütün işçileri, farklı illerde belediye işçileri gibi birçok grev ve direnişte kadın işçiler hakları için mücadele etti. Birçok kadın işçi iş yerinde uğradığı tacizi, şiddeti ve mobbingi anlattı, patronlara dokunmayan devlet, grev alanlarında, direnişlerde barikatlarını kadın işçilerin önüne dizedi.

Açlık ve yoksulluk, patronun ekmeğine yağ sürdü,

devletten aldığı cesaretle iş yerleri kadın işçiler için mezar oldu. Dilovası'daki patlamada, hemen devlet kurumunun karşısındaki binada kadınlar ve çocuklar yanarak hayatını kaybetti. 17 yaşındaki Afganistanlı çocuk işçi Zahra, eşarabı makineye takıldığı için Karaman'da, tek bir fotoğrafına bile ulaşmadan hayatını kaybetti. Sadece iş yerleri değil, yoksulluk evlere de ateş düşürdü. İstanbul'da ve Mersin'de bir ay geçmeden aynı şekilde küçük çocuklar yoksulluğun yaktığı ateşte hayatını kaybetti.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Kampanya başlatan Bakanlık ne yaptı?

Siğınmaevi açmayan, kreşlerin yaygınlaştırılmasına ilişkin bir planı olmayan, kadına yönelik şiddetin nasıl engelleneceğine ilişkin kapsamlı bir çalışma yapmayan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2025 yılı boyunca sadece "aile" dedi .

Bakanlığın 2026 bütçesinde 150 olan sığınak sayısını sadece 151 olduğu görülüyor. Üstelik bu konuda hedeflerin her geçen yıl daha da azaldığı da anlaşıyor Bakanlık bütçesinde. Kadınların yaşadıkları şiddet giderek artmakta ve ülkenin en önemli sorunlarından biri iken giderek daha az sığınak hedefleyen bir Bakanlık var karşımızda.

83 bine yakın çocuğa kreş ve gündüz bakimevi hizmeti verildiği ifade ediliyor. Oysa Türkiye'de kreş çağında (genellikle 0-5 yaş olarak kabul edilir) yaklaşık 9.3 milyon çocuk bulunuyor. Bu kadar az kreş hizmeti olan bir ülkede Bakan Göktaş, daha çok kreş açmak yerine çocukları komşu annelere teslim etme kararı verdi. Bakanlık ayrıca, çocuk SED desteği, eşî ölen kadınlara ödediği sosyal yardımı, kadınlara ödenen SGK pirim desteğini büyük ölçüde kesmeyi hedefliyor

İşaretler ortada, işaretleri kadınlar kemiğiyle, iliğiyle yaşıyor. İşaretleri fark eden ama görmeyen gelen ise Aile Bakanlığı, devletin kendisi.

AKP'li yılların medyası, derinleşen ayrımcılık

SUNU

AKP iktidarıyla birlikte medyanın, siyasal iktidarla iç içe geçmiş bir sermaye ve ideolojik aygıt dönüşüm süreci daha da belirginleşti. Medya, rejimi yeniden kuran, kollayan bir yapı olarak işliyor. Dergimizin bu dosyasında AKP'li yıllarda medyanın dönüşümü; haberciliğe, dile, kadınlara yansıyan yanları ve kadın gazetecileri mercek altına alırken, alternatif medyanın kadınların haberleşme ve örgütlenme aracı olarak önemini irdeliyoruz.

AKP'li yıllarda dönüşen medya, gizlenmesi istenen gerçekler

2025 de bitti. 2026'yı ise türlü sorunlar, tartışmalar ve yine de umutla karşılıyoruz. Bu yazı 2025'in en sancılı son günlerinde medya içinde başlayan ama aslında medyayla sınırlı olmayan tartışmalara biraz uzaktan biraz yakından bakmak için yazıldı.

Bugün Türkiye gazeteciliğe ve gazetecilerin yaşadıklarına dair sorunlar listesi yazmak uzun sürer. Sadece 2025'in özeti bile hayli uzun. Örneğin Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün 2025 yılı Basın Özgürlüğü Endeksi'ne göre; Türkiye, 180 ülke arasında 159. sıraya geriledi. Program durdurma cezaları, ekran karartmalar da cabası. İnternet için de sulh ceza hakimlikleri yoğun mesai yaptı; erişim engelleri geldi, bazı içerikler de sildirildi.

Dahası var ama bu yıl için özel bir başlık açmayı hak eden bir gelişme var: Medyadaki yeni el değiştirme operasyonları. Habertürk ve Show TV, Ekotürk, Flash TV, GAİN Medya... Bu sene içerisinde TMSF tarafından el konulan medya kurumlarından aklı ilk gelenler.

Meltem Akyol

Gazeteci

Fotoğraf: Pixabay

2018'e gelindiğinde ise Türkiye medya tarihinin en büyük sahiplik değişimi yaşandı. Vergi cezaları ve açıkça yapılan tehditler neticesinde Doğan Grubu'nun tüm medya varlıkları, (Hürriyet, Posta, Fanatik gazeteleri ile Kanal D ve CNN Türk; Doğan Haber Ajansı, YAYSAT) Demirören Grubu'na satıldı.

Nereden geldiği belli olmayan paralar dönemi

Ve bugün yaşananlar. Son iki yılda "Bu paranın kaynağı nereden?" sorusuna yanıt bulamadığımız kişiler televizyon kanalları ve dijital mecralar satın aldı. Bu satın almaları ise operasyonlar ve el koymalar izledi.

2025'i kapatmamıza günler kala Can Holdinge büyük bir operasyon yapıldı ve bünyesindeki 121 şirkete -aralarında Habertürk, Show TV, Bloomberg HT ve HT Spor da var- el konuldu. Suçlamalar kaçakçılık, kara para aklama, örgüt... El konulan medya kurumlarından Habertürk'e kayyum atandı. 2 ay kadar süreç "normal" seyrinde ilerledi.

Can Holding operasyonunun etkileri sürerken bu kez aralık ayının tam ortasında bir başka kuruma, Gain Medya'ya, yasa dışı bahis ve dolandırıcılık suçlaması kapsamında el konuldu. Ki Gain Medya zaten yeni el değiştirmişti. Son 2 yıllık değişim daha kapsamlı bir yazıyı hak ediyor diyelim ve devam edelim.

Bu el değiştirmelere dair tartışmalar devam ederken bu kez Habertürk'te Genel Yayın Yönetmeni Mehmet Akif Ersoy'un içinde olduğu bir "uyuşturucu" operasyonu yapıldı. Ersoy görevden alındı, tutuklandı. Tutuklanan yalnızca o değildi. Sonrasında yaşananlar ise inşa edilen medya düzenini de faş etti. Gizli tanık iddiaları ile, detaylarına girmeyeceğim, ekrana çıkmaktan konuk olmaya ve iktidar yetkililerinin gezileri

izlemeye uzanan yelpazede bir dizi çürümüş ilişki ortaya döküldü. Kadın haber sunucularına dönük taciz ve mobbing suçlamalarının olduğunu da hatırlatmak gerekir.

Kaybolan gerçek

Ortaya dökülen kirliliğin yükü yine kadınların omuzuna bırakıldı. Operasyon kapsamında tutuklanan Ela Rumeysa Cebeci'nin ilgili ilgisiz bütün yazışmaları sayfa sayfa haber yapıldı. Kadın bedeni, giyimi, yaşamı üzerinden konuşulurken ilgili-ilgisiz yazışmaları ortaya döküldü. Bu sayede siyasi güç ve çıkar ilişkilerinin yarattığı yozlaşmanın bu yeni simgesi de daha az tartışılır hale getirildi.

Bütün bu 23 yıllık AKP döneminde yaşanan "değişim"lere eşlik eden asıl mesele ise kaybolan haber ve gerçeklerdi. Günden güne AKP denetimine giren medya örneğin 2011'de Türkiye tarihinin en büyük katliamlarından biri olarak geçen Roboski katliamını saatlerce görmedi, aynı medya Gezi'de penguen belgeseline geçerken herhangi bir hak arama eyleminde ise gözlerini kapattı. Gerçek en yakıcı haliyle kendini gösterdiğinde ise çare yine onlardaydı: Çarpıtma, yalan.

Bitirirken...

Bütün bu karar tabloya rağmen gazeteciler bugün gerçeği halka ulaştırmak için bedeller ödüyor. Bir yanı mahkeme salonlarına, cezaevlerine uzanırken bir yanı diğer yanı ise işsizliğe çıkıyor. Ki son yıllarda 12 binden fazla medya çalışanı işsiz kaldı. Hâlâ çalışabilenler için işler hiç kolay değil. İşsizlik tehdidi, düşük ücret, mobbing, taciz... Yetmez... Sansür-otosansür, yaptığın işten tatmin olmamak, korku, yalnızlık... Çünkü bu yaşananların büyük kısmı haber merkezi duvarlarına ya da cam tavanlara çarparak eziliyor, sönümleniyor. Özellikle kadınlar için...

Gerçek şu ki haberlerin içi boşaltıldı, haber merkezlerinin başına "kadrolar" getirildi. Kamu kaynakları buraya aktı, önce cemaat eliyle darbe girişimi sonrası ise yeni aşaması ile bu her geçen gün yoğunlaştı. Kanalların başına da Mehmet Akif Ersoy, Veyis Ateş gibi isimler getirildi. Yani buraya tesadüfen gelinmedi, ya da bu adamlar gökten düşmedi. Çok açık ki bu noktaya bu operasyonlarla gelindi, daha da kötüsü bu ortaya dökülenler buz dağının görünen yüzü bile değil...

Tam da bu nedenle mesele yalnızca kişisel değil, tam da bu yaratılan sistemle ilgili. Sorun da tam da burada. O nedenle bu tartışmaları yapmaktan kaçınmadan gazeteciliği ve gerçeği savunmak her zamankinden daha büyük ihtiyaç ve dahası zorunluluk.

Bu hikaye ekranda başladı...

AKP iktidarıyla birlikte medya, klasik anlamda “dördüncü kuvvet” olma iddiasını büyük ölçüde yitirdi. Kamusal denetim yapan bir alan olmaktan çıkarak, siyasal iktidarla iç içe geçmiş bir sermaye ve ideoloji aygıtına dönüştü. Medya artık yalnızca denetlenen değil; rıza üreten ve rejimi yeniden kuran bir yapı olarak işliyor.

Türkiye’de bu dönüşümü en berrak biçimde okumak için kadın haberlerine bakmak yeterli. Kadınların nerede susturulduğu, nerede görünmez kılındığı ve

nerede denetim altına alındığı, rejimin sınırlarını açık biçimde ortaya koyuyor.

Bu tabloya gelmeden önce medya sahipliğinin el değiştirdiği kritik eşiklere bakmak gerekiyor.

Çağrı Sarı

Gazeteci

2007–2011 yılları arasında kırım başladı. 2016’daki darbe girişiminin ardından ise medya alanında açık bir tasfiye dönemi başladı. OHAL gerekçesiyle çok sayıda televizyon kanalı, radyo ve gazete kapatıldı; eleştirel sesler susturuldu. 2018’de Doğan Grubu’nun Demirören Holding’e satılmasıyla birlikte Türkiye’de ana akım medya fiilen sona erdi. RTÜK cezaları, ilan ambargoları ve TMSF müdahaleleriyle medya alanı yalnızca muhalefete değil, iktidar içindeki olası sapmalara karşı da disipline edildi.

Değişen dil, derinleşen cinsiyet eşitsizliği

Bu dönüşüm kadınlar açısından yalnızca editöryal bir değişiklik değil; doğrudan bir hak kaybı ve kamusal görünürlük daralması anlamına geldi. Kadınlara dair editöryal dil AKP öncesinde de sorunluydu. Bu dil, kadın mücadelesinin yükselmesine paralel olarak düzelme

Fotoğraf: Wikimedia Commons

emaresi göstermeye başlamıştı. Ancak zamanla erkek egemen ve devlet merkezli bir hatta yerleşti. Örneğin Hürriyet gazetesi, 2015–2017 yılları arasında kadın cinayetlerini çoğu zaman “kadın cinayeti” başlığıyla veriyor, kadının örgütlerinin açıklamalarına yer açıyordu. Doğan Grubu’nun Demirören’e devriyle birlikte bu dil hızla terk edildi; “kadın cinayeti” ifadesi yerini “tartışma sırasında öldürüldü” gibi üçüncü sayfa diline bıraktı.

Benzer bir dönüşüm CNN Türk’te de yaşandı. 2010’lu yıllarda hazırlanan kadın dosyaları ve toplumsal cinsiyet içerikleri rafa kaldırıldı. İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme sürecinde kadın örgütleri neredeyse hiç ekrana çıkarılmadı. Konu “toplumda farklı görüşler var” gibi muğlak çerçevelerle geçiştirildi. Hürriyet Cumartesi ve Kelebek eklerinde kadınlara söz açan içerikler zamanla estetik, diyet, ev dekorasyonu ve “annelik tüyoları”na dönüştü.

Düzenin bekçisi: RTÜK

RTÜK, AKP döneminde çoktan klasik bir “düzenleyici kurum” olmaktan çıktı.

Bugün RTÜK, medya alanını ideolojik olarak disipline eden bir aygıt gibi çalışıyor. Kadın cinayetlerini politik bağlamı içinde ele alan yayınlar, “erkek şiddeti” ifadesini kullanan programlar, İstanbul Sözleşmesi’ni savunan içerikler ya da kadın örgütlerine söz veren yayınlar sistematik biçimde hedef alınıyor. Gerekçe neredeyse değişmiyor: “Toplumsal değerler.”

Show TV’de yayınlanan *Kızılılık Şerbeti* dizisinin ilk sezonunda kadınların itirazını görünür kılan sahnelerin hedef alınması bu yaklaşımın çarpıcı örneklerinden biriydi. Bu sınırlar sonucunda kadınlar ya acısı teşhir edilen mağdurlar ya da ahlaki yargının nesnesi haline getirildi.

Ekrandaki güç ilişkisi içinde kadın

Son dönemde Habertürk ekranlarında yaşananlar ise kadın sunucuların nasıl kırılanlaştırıldığını gösteren daha karanlık bir tabloya işaret ediyor. Doğrulanmamış ancak sistematik biçimde yayılan iddialar; uyuşturucu ve seks partileri, kadınlara yönelik şantaj ve “ekrandan aldırma” tehdidi gibi anlatılar, medya alanındaki güç ilişkilerini görünür kılıyor. Burada belirleyici olan, iddiaların doğruluğu değil; kadınların itiraz ettiklerinde kolayca hedef haline getirilebildiği, magazinleştirilerek itibarsızlaştırıldığı ve kurumlar tarafından korunmadığı bir düzenin varlığı.

Kadınlar ekranda hâlâ var; ancak çoğu zaman tartışmayı kuran, çerçeveyi belirleyen özne olarak değil. Erkek gazeteci aklı ve otoriteyi temsil ederken, kadın gazeteci çoğu zaman yumuşatıcı ya da tamamlayıcı bir unsur olarak konumlandırılıyor.

Gözde Şeker örneği ve sistematik yalnızlık

Gazeteci Gözde Şeker’in, siyasetçi Leyla Zana’nın hedef gösterilmesine itiraz ettiği için linç edilmesi ve kanal yönetiminin bu süreçte sessiz kalması da bu düzenin tipik bir örneği. Erkek sunucular söz konusu olduğunda hızla devreye giren “kurumsal duruş”, kadınlar söz al-

dığında ortadan kayboluyor. Kadınlar ekranda kaldıkları sürece makbul; sınırı aştıklarında yalnızlaştırılıyor.

Sonuç olarak kadınlar ekranda var ama güvencesiz. Konuşuyorlar ama korunmuyorlar. Görünüyorlar ama sahiplenilmiyorlar. Erkek egemen medya düzeni kadınları hem nesneleştiriyor hem de gerektiğinde gözden çıkarıyor. AKP döneminde kurulan medya rejiminin kadınlar açısından en çıplak gerçeği bu: Kadınlar sistematik biçimde yalnız bırakılıyor.

Medyada dönülen her siyasal virajın faturası kadınlara kesilirken bunun etkisi yalnızca kadınlarla sınırlı kalmıyor; toplumun tamamı bu eşitsizlik üzerinden yeniden şekillendiriliyor. Kadınların özne olarak görünmediği, itirazlarının bastırıldığı bir medya, topluma “kimin konuşabileceği”ni ve “kimin susması gerektiği”ni öğretiyor. Böylece medya yalnızca haber aktarmıyor; sınırları, rolleri ve makbul vatandaşlık biçimlerini yeniden üreten bir disiplin mekanizmasına dönüşüyor.

Direnç ısrar ve yeniden kurma hikayesi

Ancak bu tablo mutlak bir teslimiyet anlamına gelmiyor. Tüm baskı mekanizmalarına rağmen kadınların medyada söz alma ve itiraz etme ısrarı sürüyor. Bastırılmak istenen her söz, bu rejimin kırılma anı da açığa çıkarıyor. Bu nedenle bu hikaye yalnızca bir gerileme değil; aynı zamanda direnç, ısrar ve yeniden kurma hikayesi.

Fotoğraf: Pixabay

Çürümüş medyanın içinde kadın olmak

Sendikadaki çalışma masamın arkasında bir pano var. Adını “Wall of Shame” koydum. İngilizce’de onur listesine “hall of fame” denir, işte benim pano da, ses benzerliğine dayalı küçük bir değişiklik- le “Utanç Duvarı” veya “Utanç Listesi” anlamına geliyor.

Gazetelerde gördüğüm bazı başlıkları veya topyekûn haberleri kesip asıyorum panoya. Bunlar kadınları aşağılayan, küçümseyen ya da çoktan terk edildiğini sandığımız klişeleri tekrarlayan örnekler.

“Yasak aşk”lar, “kız meselesi”- ler, “kıskançlık cinayeti”ler...

Basılı gazete deyince, eski ku- pürler sanmayın. Hiçbiri öyle 90’lı yıllardan kalma değil. Malum, ki- milerinin sitayişle

Banu Tuna

TGS Genel Sekreteri

andığı o dönem, medyanın tepeden tırna- ğa erkek olduğu, ayrımcı haber dilinin bı- rakın sorun edilmesini, teşvik edildiği bir dönemdi. Ama benim bahsettiklerim taş çatlasın son bir yılın haberleri. Aralarında Louvre Müzesi’nin soyulmasını, müze müdürünün kadın olmasıyla ilişkilendi- ren bir köşe yazısı bile var.

Biz (kadın gazeteciler) tüm bu saçmalık- ları arkamızda bırakmamış mıydık? Med- yada iyi kötü bir cinsiyet eşitliği anlayışı, dili oturtmayı başarmamış mıydık? Nereye gitti tüm o eğitimler, kampanyalar, verilen kavganın meyveleri? Arkamdaki panonun genel ahvali, yaşayan ölülerin gecesi kıva- mında zira. Gömdüğümüzü sandığımız ne varsa dirilmiş, geri gelmiş gibi.

Kadın bedeni reklam malzemesi yapılıyor...

Basılı gazeteler böyle de internet haber siteleri farklı mı? En ilkeli, den- geli olduğunu düşündüğümüz kurumlar bile haberlerini okutabilmek için kadın

Fotoğraf: Unsplash

bedeniyle paketlemekten çekinmiyor. Ela Rümeyza Cebeci olayı bunun son örneği. Gözaltında verdiği ifade, telefonundaki özel bilgiler bir şekilde sızdırıldı, yayın organları da utanmadan sıkılmadan tüm detayları yayımladı. O günden beri konuyla ilgili olsun olmasın, uyuşturucu operasyonu gözaltına alınan herkesin haberi yanında Cebeci’nin fotoğrafı ile pazarlanıyor.

Bu geriye gidiş akşamdan sabaha olmadı elbette, kademe kademe gerçekleşti. Tıpkı kırpıla kırpıla yaşam hakkına kadar geri- leyen haklarımız gibi. Öte yandan, uygun koşullar altına aslına rücu etmekte, 30 yıl öncesinin ayrımcı, damgalayıcı diline dönmekte tereddüt etmeyen erkek mes- lekttaşlarımıza teessüf bir borç bilirim.

Başkaları başka anları, kararları referans noktası alabilir elbette, bana göre o tarih 2011’dir. Kadın ve Aileden Sorumlu Dev- let Bakanlığı’nın kapatılıp yerine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın kurulduğu yıl. 14 yıllık erozyon sonunda vardığımız yer, “aile yılı” oldu malum. “Toplumsal Cinsiyet”, handiyse yasaklı kavramlar arasında. Topluma ayna tutmak yeri- ne toplumun aynası olan medya da bu süre zarfında iktidarın hedefleriyle aynı doğrultuda biçimlendi, büyük oranda ik- tidarın medyası oldu. Bu öyle bir ayna ki, artık ona bakan kendi aksini değil, aynayı tutanın yüzünü görüyor.

İktidarın sesi olsun yeter ki!

Medyanın 2007’de başlayan el deği- şirme süreci, 2018’de Doğan Grubu’nun Demirören’e geçmesiyle tamamlandı. Eski ana akım medya artık propaganda ofisi gibi çalışıyor. Habercilik kalitesiyle daha fazla insana ulaşmak, iyi gazetecilerle çalışmak, haber atlatmak, fark yaratmak, gelişmeleri takip etmek, gazetecilikten para kazanmak bu yeni medyanın öncel- likleri arasında bulunmuyor. Çıkan ürü- nün kalitesi kimsenin umurunda değil, yeter ki iktidarın sesi olsunlar yeter. Böyle bir ekosistemde ilkelerden bahsetmek mümkün olmadığı gibi kadın düşmanlığı rahatlıkla yeşerebiliyor.

Bu yeni medyada yer edinmek de liya- kate veya objektif kriterlere göre değil, ilişkilere, kimi tanıdığınıza, kimlerden olduğunuza göre belirleniyor. Yerinizi korumak için neler yapmanız gerektiğini son bir ayda ortaya saçılan ifade tuta-

naklarından öğreniyoruz. Yetişkinlerin özel hayatı elbette bu yazının konusu değil, ancak kadın medya çalışanlarının kariyerleri ile onurları arasında bir tercihe zorlanması herkesin meselesi olmalı.

İktidar eşitlik ülküsünü rafa kaldırmış

Dedim ya, öldürücü bir kokteyli içmeye zorlanıyoruz. Bizde baki kalan, tüm dünyada yükselişte bulunan milliyet- çi/aşırı sağ ideoloji de bir vakum gibi; kadınlar için ortamda oksijen bırakmıyor, nefes almayı imkansız hale getiriyor. Irkçıya ırkçı, ırkçılığa ırkçılık dersiniz vay halinize. Hele de gazeteciyseniz, hele de kadınsanız.

Halk TV’den Gözde Şeker’in başına gelenler, kristalleşmiş bir örnek olarak karşımızda duruyor. Zafer Partisi lideri Ümit Özdağ’ın, Leyla Zana’ya küfreden Bursaspor taraftarına destek vermesini yayında eleştiren Şeker’in, sosyal medya- da aldığı yanıt, ağız dolusu hakaret, ırk- çılık, ayrımcılık, cinsiyetçilik oldu. Onun başına gelenler ne ilk ne de son.

Kadınlar tüm bu çürümüşlük içinde kendilerine medyada bir yer edinmeye, yerlerini muhafaza etmeye, var olmaya çalışıyor. Eşitlik ülküsünü rafa kaldırmış iktidar, ondan beslenen medya patronları, o patronların gücünü kendine devşirerek her türlü kirli yöntemi kullanan erkek yöneticiler... Bu hiyerarşinin en alt sıra- larına kadar herkesin kendine menfaat sağladığı bir “erkek kardeşliği.” Erkeklik sözleşmesi, sadakati ilkelerin önüne koymayı emreder çünkü.

Fotoğraf: Pixabay

Emekçi kadınlar için nasıl bir medya?

Burjuva medyada emekçi kadınların temsili son derece sınırlıdır ve kalıplaşmıştır. Kadınlar çoğunlukla şiddetin mağduru, yoksulluğun nesnesi ya da “başarmış” istisna olarak görünür.

Burjuva medya, sınıfsal eşitsizlikleri bireysel başarısızlık ya da kader olarak sunarken; kadınların yaşadıklarını da çoğunlukla özel alana hapseder. Kadın emeği, bakım yükü, yoksulluk ve şiddet; üretim ilişkileri ve sınıfsal bağlamdan ko-

parılarak verilir, böylece sorunlar toplumsal ve politik niteliğinden arındırılır. Kadın işçinin düşük ücreti, güvensizliği, bakım yükü; sistemsal sonuçlar olarak değil, “olağan” ya da “kaçınılmaz”

Nuray Öztürk

*Ekmek ve Gül
Yazı İşleri Müdürü*

durumlar olarak sunulurken düzenin sorgulanması engellenir. Bu nedenle emekçi kadınlar için haber alma hakkı, yalnızca bilgiye ulaşmak değil; yaşadıklarını doğru yerden anlamlandırabilmektir. Tam da bu noktada işçi basını tarihsel bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç, daha “duyarlı” bir habercilikten değil; başka bir söz söyleme ve eylem örgütlenme ihtiyacından kaynaklanır.

İfade alanı değil, kolektif akıl

İşçi sınıfı tarihinde basını hiçbir zaman yalnızca bir ifade alanı olmamıştır. İşçi gazeteleri, fabrika bültenleri ve duvar gazeteleri; dağınık deneyimleri bir araya getiren, ortaklık duygusu yaratan araçlar olarak kullanılmıştır. Emekçi kadınlar açısından bu işlev daha da belirleyicidir. Kendi basınına sahip çıkmak, kadın emeğinin tarihsel görünmezliğine karşı doğrudan bir müdahaledir. Yazmak bireysel bir ifade değil; kolektif deneyimi dile getirme biçimidir. Bu nedenle özellikle işçi basını, yalnızca haber aktaran bir mecra değil; kolektif düşünmenin örgütlendiği bir alan olarak işlev görür. Burjuva basının susturduğu, çarpıttığı ya da marjinalleştirdiği deneyimler; işçi ve emekçi basınında politik bilgiye dönüşür.

Emekçi kadın basınının tarihsel deneyimleri: Rabotnitsa, Die Gleichheit, Socialist Woman

Emekçi kadınların kendi basınına üretme deneyimi ise 20. yüzyıl başından itibaren belirginleşir. Bu deneyimler, basının yalnızca bir araç değil; bir müca-

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

dele alanı olduğunu gösterir.

1914'te yayımlanmaya başlayan Rabotnitsa (Kadın İşçi) gazetesi, emekçi kadın basınının en güçlü ve erken örneklerinden biridir. Rabotnitsa, kadın işçilerin doğrudan yazdığı; fabrika deneyimlerini, ücret eşitsizliklerini, doğum ve bakım sorunlarını

tartıştığı bir yayın olarak şekillenmiştir. Gazetede kadınlar yalnızca yazmaz; içeriğin belirlenmesi, dağıtım ve denetim süreçlerinde de söz sahibidir. Bu deneyim, kadın gazeteciliğinin profesyonel bir uzmanlık alanından çok, kolektif bir üretim pratiği olduğunu gösterir. Bugün bu işlev, iş yeri sosyal medya grupları, kısa video paylaşımları ile çeşitlenmiştir.

Almanya'da Clara Zetkin'in editörlüğünü yaptığı Die Gleichheit (Eşitlik) gazetesi, emekçi kadın mücadelesini sosyalist hareketin merkezine taşır. Gazete, eşit ücret talebinden savaş karşıtlığına kadar pek çok başlığı sınıf mücadelesi perspektifiyle ele alır.

ABD'de 20. yüzyıl başında yayımlanan Working Woman ve Socialist Woman gibi yayınlar, emekçi kadınların sınıf perspektifini kadın deneyimiyle birleştirdiği mecralar olmuştur. Bu yayınlar, göçmen ve yerli işçi kadınların deneyimlerini bir araya getirmiş; kadınların sendikal mü-

cadeleye katılımını, ev içi emek ile ücretli emek arasındaki ilişkiyi birlikte tartışmıştır. Tüm bu örneklerde ortak olan, basının kolektif düşünme ve örgütlenme alanı olarak işlev görmesidir.

Medya ve örgütlenme

Bugün alternatif medya tartışmaları çoğu zaman “ana akıma karşı ses” başlığıyla ele alınıyor. Oysa işçi basını geleni, medyanın esas işlevinin örgütlenmeye kurduğu bağ olduğunu gösteriyor. Ve şimdilerde medya hiç olmadığı kadar hızlı, çok sesli görünse de bu çoğulluk, çeşitlilik anlamına gelmiyor. Sermaye ve iktidar, farklı kanallar üzerinden aynı dünyayı yeniden üretiyor. Bugün dijital medya olanakları genişlemiş olsa da bu araçların mülkiyeti ve denetimi büyük ölçüde sermayenin elindedir. Bu nedenle sosyal medya platformları, video paylaşım ağları, podcast mecraları ve dijital yayıncılık araçları; emekçi kadınlar açısından hem yeni örgütlenme imkanları hem de yeni sansür ve denetim biçimleri üretiyor. Hesap kapatmaları, algoritmik görünmezleştirme ve ekonomik baskılar; alternatif seslerin sistematik biçimde bastırılmasının yeni yolları olarak karşımıza çıkıyor.

Bu koşullarda emekçi kadınlar için kendi medya araçlarını üretmek ve sahiplenmek hayati bir politik ihtiyaçtır.

Ekmek ve Gül, söz ve örgütlenme alanı

Tam da bu nedenle bu yazının da yayınlandığı Ekmek ve Gül, öncülleri gibi

kendisini aynı tarihsel hattın bugünkü halkası olarak konumlandırır. Yalnızca haber yapan bir mecra değil; emekçi kadınların örgütlenme deneyimlerini çoğaltan bir araçtır. Kadınlar için kendi yaşamlarını, çalışma koşullarını, ev içi yüklerini, şiddeti ve mücadele pratiklerini kendi sözleriyle anlatabildikleri ortak bir politik hafıza alanı işlevi görür. Burada da kadınlar yalnızca okur değil; yazan, üreten, paylaşan ve çoğaltan öznelerdir. Bir öğün ücretsiz yemek kampanyası ya da kız kardeşlik köprüsü gibi pratikler, basının doğrudan örgütleyici işlevini göstermesi bakımından da önemlidir.

Bugün Ekmek ve Gül'ün, Evrensel Gazetesi'nin maruz kaldığı baskılar-hesap kapatmaları, ekonomik ambargo, görünmezleştirme- bu işlevin ne kadar tehlikeli görüldüğünü de ortaya koyuyor. Bu nedenle Ekmek ve Gül'e sahip çıkmak, yalnızca okumak değil; üretmek, yaymak ve çoğaltmak anlamına geliyor.

Sonuç olarak, emekçi kadınlar için bir medya, hangi araç kullanılırsa kullanılsın; emekçi kadınların kendi deneyimlerini kolektif bir politik dile dönüştürdüğü her pratikte var olur. Egemen medyanın müdahalelerine karşı gerçek bir yanıt, ancak bu politik ve örgütlü zeminde üretilebilir. Çünkü emekçi kadınlar için medya, bir haber kanalı değil; kendi sözünü, kendi kültürünü, kendi tarihini ve kendi geleceğini yazma mücadelesidir.

'Kıskanmak' üzerine...

'Velhasıl, kıskanmak hali çoğu zaman çocukluktan gelen değersizlik duygusuyla körüklenen habis bir duygu olsa da toplumsal kabullerin ve koşulların da değersiz hissetmeye yol açan etkileri es geçilmemeli belki de...'

Nergis Çelik

Hakkında düşünülmüş, kitaplar yazılmış, filmler diziler çekilmiş bir mesele "kıskanmak." Benim çıkış noktam, başta halihazırda Now'da yayınlanan dizi ama meseleyi tamamlayıcı olsun diye Nahid Sırrı Örik'in 1946 yılında yayımlanan aynı adlı romanını okuyarak, Zeki Demirkubuz'un uyarladığı filmini de izledim. Kitabın bu uyarlamalarla hem benzer hem de fazlasıyla ayrılan yerleri olsa da daha derin ve incelikli anlatımıyla kitap her ikisinin de önüne geçiyor. Okuma tavsiyesidir ve inanın pek de spoiler sayılmaz.

"Kıskanmak" halinin her çeşidiyle buram buram hissedildiği dizide de, bana göre asıl meselenin intikam olduğu filmde de Seniha karakterinin zamanını sakince bekleyen ve sonuçları başkaları için yıkıcı olsa da kendini koruyan tavrı etkileyici.

Hiçbir eylemi sebepsiz olmadığından anlaşılabilir yerde dursa da sonuçlarını kabullenışı ürkütücü geliyor.

Dizide kardeş, aşk, akran, statü gibi kıskanmanın her türlü çeşidini görüyoruz. Karakterlerin arka planına baktığımızda aslında bunların çoğunun nedeni kendini değerli hissetme duygusundan yoksun kalmak. Elbette bir psikolog gibi derin tahlil yapma hadsizliğini gösterecek değilim. Ancak her bir karakterin kendini var etmeye çalışırken başta aileleri tarafından değersizleştirilmiş küçük çocuklar olduğunu görüyorum.

Kitapta ise ana karakter Seniha'nın duyguları etrafında şekilleniyor hikaye. Hem ailenin ilk ve tek erkek çocuğu hem de Seniha'ya nazaran çok daha güzel olan Halit, bu özelliklerinden dolayı sürekli kayırılarak Seniha'nın hep son sırada kalmasına neden olmuş. Yapılacak masraflarda öncelikle abi Halit gözetilmiş, sayesinde hakkı olan hiçbir şeye niyet bile edemeyen; Halit'in eğitim giderleri uğruna, okutulması hatta evliliği bile gereksiz masraf görülen Seniha'ya zamanını beklemek bırakılmış. Lakin, işte o beklenen zaman, yıllarca dışlandığı için yaşadığı kıskançlık içten içe büyüyen bir kine dönüşünce Halit için felaket Seniha için buz gibi yenen bir intikam yemeği oluyor.

Nahid Sırrı Örik kitabında, ne dizide ne de filmde yansıtılabildiğini düşünmedi-

ğim, dönemin toplumsal perspektifini de kabaca anlatabiliyorum.

Hikayede toplumsal seyir...

Cumhuriyet'in ilk yıllarında, Osmanlı'dan kalma borçlar ve anlaşmalar nedeniyle hâlâ yabancı sermayenin sömürdüğü kömür işletmelerin yer aldığı Zonguldak'ta geçen hikayede, Avrupalı olmaya öykünerek, modernleşmeyi eğlence, giyim kuşam vesair gibi nüveler zannedilmesini de alt metinde fark ediyoruz. Örneğin Mükerrerem'in, Nüzhet'le yaşadığı aldatma macerasına, her ne kadar Seniha'nın intikam planı uğruna göz yumduğu bir mesele olsa da Nüzhet'in annesi tarafından sakince izin verilirken, kendi yerine başka bir kadının geçmesinden endişe duyduğu için bitirme çabasına giriyor. Osmanlı'dan kalan kaymak tabakada evlilik dışı ilişkilerin eşler tarafından bir şekilde kabul edilir noktaya çekilebilir olmasından da bahsedilirken yozlaşmanın etkisi göz ardı edilemez diye düşünüyorum. Tüm bunların yanında eğitiminden mahrum bırakılmasında beis olmayan kadınların metalaştırıldığı gerçeği Nüzhet karakterinin tavırlarında vücut buluyor.

Velhasıl, kıskanmak hali çoğu zaman çocukluktan gelen değersizlik duygusuyla körüklenen habis bir duygu olsa da, toplumsal kabullerin ve koşulların da değersiz hissetmeye yol açan etkileri es geçilmemeli belki de.

Değersiz hissetme, kıskanma ve yozlaşma

Son zamanlarda tanık olduğumuz uyuşturucu operasyonlarında, toplum

tarafından muhafazakar bilinen ve bu yönde söylemleri olan isimlerin, tam tersi yaşadıkları hayatlarını şaşkınlıkla izliyoruz. Bir arkadaşım bu konuyu konuşurken, yine kadınların meta olarak kullanıldığı, şantaj ve mobbingin alt yapısını oluşturan bu "renkli" hayatı tukaka ilan edenlerin çoğunun aslında ulaşamadıkları bu hayatları "kıskandıkları için" kötülediklerini iddia etti. Böyle bir yozlaşmanın ekonomik ve sosyal koşullar üzerinden tahlili yerine kıskançlık üzerinden değerlendirilmesine şaşırarak, kabul etmek istemesem de içime bir şüphe düşmedi diyemem.

Uzun yıllardır asgari ücret en düşük

taban maaş değil de emekçinin ortalama maaşı haline gelmiş vaziyette. Yüksek enflasyon nedeniyle barınma, gıda ve temel ihtiyaç giderlerinin altında ezilirken, tatil yapmanın, kaliteli yaşamayı geçtim dışarıda oturup çay kahve içmenin lüks ilan edilip, medya kanalıyla her gün yediğimiz kuru ekmeğe şükretmemizin gerektiği yüzüstü bir hamasetle vurgulanıyor. Memleketin tüm kaynaklarını sömüren sermayeyi koruyan, emekçinin hakkını aramasını suç sayan iktidarın ne kadar haklı, ahlaklı ve kudretli olduğu anlatılıyor zatı muhteremler tarafından ve her birimiz hayatlarımızın değersizliğini kemiklerimize kadar hissediyoruz. Yurttaşlar olarak bu kadar yoklukla sınanırken suç ilişkileri üzerinde yükselen çarpık hayatların çeşitli şekillerde ifşa edilmesi, emeğine sahip çıkmak ve insan onuruna yakışan bir hayat için mücadele etmek yerine "bir yolunu bul, el alem neler yapıyor" telkinlerine dönüşüyor adeta. Öykünmeler toplumsal yozlaşmayı da derinleştiriyor haliyle. Eğitim alıp meslek sahibi olmanın hiç bir değerinin kalmadığı yerde, çeteleşmeler hızla artıyor. Memleketin ekonomi politikinden bahsetmeden toplumsal çürümeyi halkın omuzlarına, yoksulların sefaletine havale eden tartışmaların kalemleri olan gazeteciler, akademisyenler hatta dizi senaristleri gibi algılara yön verebilenlerin bu derinleşmedeki etkisinin de göz ardı edilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Tüm bu çelişkiler aklımda sıralanırken içime düşen şüphe gerçeğe yaklaşıyor gibi. Belki gerçekten de her üç kavram, değersiz hissetme, kıskanma ve yozlaşma birbirine sıkı sıkıya bağlıdır, kim bilir?

'Bencil, kurnaz ve yalancı':

Stirner'den babama

Fotoğraf: Feng Cheng/Pexel

Filiz Gür*

"Dünya, onu nasıl kullanacağını bilene aittir."

Max Stirner

Kıymetli hazırım,

Siz bu satırları okuduğunuzda Janus eşiğinden geçmiş, yepyeni bir rakamla başlıkladığımız bir yılın taptaze günlerini yaşıyor olacağız. Zaman öyle izafi ve isimlendirilemez bir şey ki ben bu satırları geride bıraktığımız yılın son haftasında yazıyorum ve sizinle birlikte oradaki gelecekte yeni yıla girmiş gibi hissediyorum. Hatta günlerden 21 Aralık ve tam şu an saat 22.19, Savage Garden dinliyorum; yazımı okuyacağınız on küsur gün sonraki cumartesi benim uyanacağımın garantisi bile yokken geldim oraya...Çılgınca! O arada ölmüş olsam bu satırları X'te paylaşırsınız, viral olur. Sonra yine adımları yalnızca hayattaki dostlarım ve akrabalarım hatırlar. Bu hiçbir şeyi daha anlamsız yapmıyor, aksine her anı yeniden anlamlı kılıyor.

Son zamanlarda anarşist külliyattan okumalar yapıyorum ve beklenmeyen bir netice olarak nihayet babamı anlıyor ve onu daha iyi tanıyorum! Size babama çok benzettiğim bir Alman filozoftan bahsedeceğim bugün. Max Stirner olarak biliniyor ama asıl adı Johann Kaspar Schmidt. Yok yok, babam filozof olarak tanınmıyor ne yazık ki... Çok başka türlü tanındığını söyleyebilirim.

Stirner, 1806 yılında Almanya'da doğmuş, bir böcek ısırması sonucu ölene kadar bu dünyada 49 yıl yaşamış. Çok istikrarlı bir hayatı yok; okuduğu okulu iki defa bırakmış, sınavlarını zor vermiş, iki evlilik yapmış, ilk eşini doğum yaparken kaybetmiş, ikincisiyse sıtkı sıyrılınca onu terk etmiş. İş olarak yine ara ara bıraktığı lise öğretmenliği yapmış, ikinci eşinin parasını batırdığı bir sütçülük girişimi olmuş. Bir zamanlar aşkından perişan olan ikinci eşi Marie Dähnhardt'ın "borçlu, bencil ve kurnaz" diye tanımladığı bir adam olan Stirner arkasında "Biricik ve Mülkiyeti" adında ayrıntılı bir felsefe kitabı bırakmış. Eseri vaktinde ona para kazandırmasa bile epey ses getirmiş, öyle ki Karl Marx dahi bu esere sayfalarca polemik yazmış.

Babam, İbrahim Gür, babası ölünce dilsiz ve sağır annesi tarafın-

dan küçük yaşta terk edilmiş, baba-annesi tarafından bakılmış, ilkokulu bitirmemiş, evden kaçtığı geceler bazen mezarlıklarda dahi uyumuş, geçici işlere girip sıkılınca çıkmış bir adam. Annem de onu "bencil, kurnaz ve yalancı" olarak tanımlar rahatlıkla.

Kahveci İbraam çizgi roman, mecmua ve gazete okumayı çok severdi. Etkileyici bir ses tonuna ve bir yığın hikayeye sahip olduğu için etrafında dolandırabileceği bir dolu gönüllü insan eksik olmazdı. En çok da bizi dolandırmıştır sanırım.

Fırıncılıktan mandıracılığa, çay ocağı işletmekten nehirde botla mülteci kaçırmaya bir dolu marifeti olsa da o bu işlerde altı aydan fazla duramaz, hele yaz gelince soluğu Tunca kıyısında balık tutmakta alırdı. Nehir kıyısında yazsardı birkaç ciltlik Oblomov külliyatı olurdu onun da. Abarttığımı sanıyorsanız çok yanılırsınız.

Parasız kaldığında annemin elindekini bir şekilde alır, annemde yoksa evdeki kap kacağı, küçük tüpü, ne bileyim satılacak her şeyi satabilirdi. Sigara ve şaraba ekmekten fazla ihtiyaç duyar, tek kişilik odalarda hepimizi zehirleyecek bir bencillikle tüketir, bulamazsa genel ahlaka uygun bulmayacağınız değişik yollara sapabilirdi. 50 küsur yaşında mide kanserinden vefat ettiğinde hâlâ eşi ve çocukları tarafından bakılıyor olduğuna göre, yalnız ölüp arkadaşları tarafından gömülen Stirner'e göre daha şanslı olduğunu düşünebiliriz.

Ah, ama aynı şekilde bir önemle anılmıyor olması onun için bir şey değiştirmez. Çünkü YAŞADI. Hem de nasıl istiyorsa öyle.

Ben tabii ki şu yaşama kadar annemin, yani ba-

bamdan ıstırap çeken bizim tarafımızı tutmaktaydım. Bunda şaşılacak bir şey yok. Şaşılacak olan şey şu ki babamın bu dünyada bir tek kendisi varmış gibi yaşama halini de anlayabiliyorum nihayet. Bu yaşama kadar etrafımdaki herkese karşı sorumlu hissetmiş, öyle yaşamış biri olarak içimde gölgeli bir yerde taşıdığım babamı buldum.

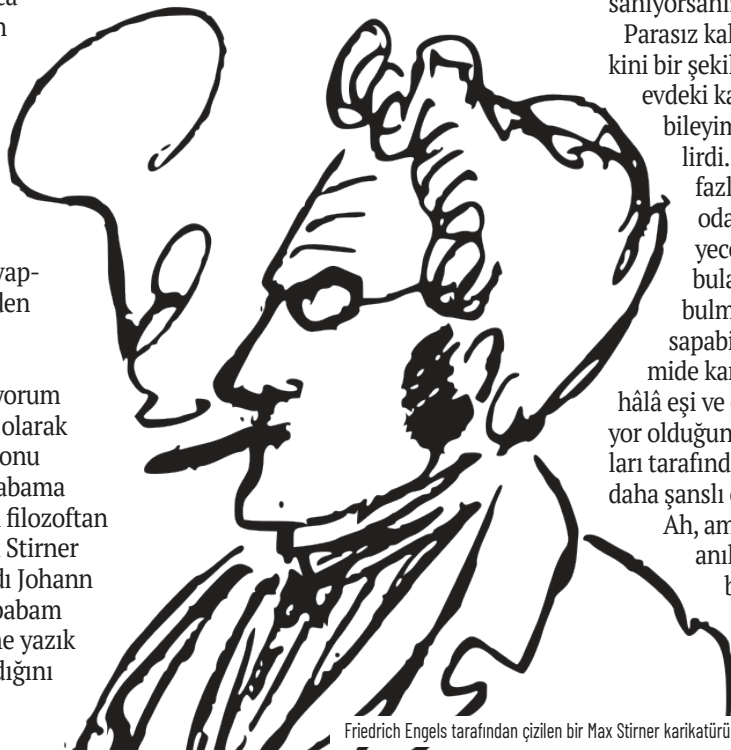
Ne kadar insan varsa o kadar farklı yaşama hali de var. Öyle ya da böyle dünyada yaşarken ürettikleriyle, neden olduklarıyla, sadece var olarak dahi değiştirdikleri pek çok şey var. Ben özellikle sosyal normların dışında ve onlara karşı olan insanları tanımaya temayül gösteriyordum, o insanlar nasıl oluyorlardı? Kurallara uymayan öğrencilerime, isyanın kıyısında, içinde, yöresinde olanlara dikkatle bakıyordum. Son yıllarda da yön değiştirip itaati benimseyenlere, iradeli bir şekilde çalışanlara, sabırla hedeflerine ilerleyen disiplinli insanlara dikkat kesildim. Her birine baktığımda kendimi aynı ve farklı yönlerimle biraz daha tanıyıp tanımladım. Potansiyellerimiz neler ve ne kadarıyla ne yapabiliyoruz?

Teori ve pratiğin asla dengede olmayan doğasında, düşünülenle yaşananın mümkün merteye tutarlı olduğu yerleri çok seviyorum. Mümkün olmadığında da mümkün olmayışı, derin bir anlayışla anlıyorum. Max'ı, babamı, kendimi. Eşsiz biricikliğimizi. O biricik halimizle koca bir insanlık kumaşında motif olan halimizi.

Evet, yepyeni yıla bu doğuştan gelen bakma ve anlama halimin güncellenmiş haliyle giriyorum. Siz nasıl girdiniz?

Yazdıklarımı okuduktan sonra aşağıdaki mail adresime ulaşmadan mektup yazan herkese çok teşekkür ederim. Sayenizde hiç yalnız değildim...

*filizy63@gmail.com

Friedrich Engels tarafından çizilen bir Max Stirner karikatürü

Eğitim Sen 3. Kadın Kurultayının ardından

Gönül Kural

Eğitim Sen Ankara 4 No'lu Şube Üyesi

Eğitim Sen 3. Kadın Kurultayının hazırlıkları, 2023 yılında yapılan 12. Olağan Genel Kurulda alınan kararın ardından, yaklaşık bir buçuk yıl önce başladı. Sendika bünyesinde yedi coğrafi bölge esas alınarak, şube kadın sekreterlerinden oluşan Bölge Düzenleme Kurulları oluşturuldu ve her bölgeden birer temsilci belirlendi. Bu temsilciler ile Merkez Yürütme Kurulu tarafından belirlenen kadın üyeler bir araya gelerek Merkezi Düzenleme Kurulu'nu (MDK) oluşturdular. Kurultayın altı ana başlığı şöyle belirlendi: Eğitim politikaları; istihdam biçimlerinin dönüşümü; aile, beden politikaları; savaş, göç, barış bağlamında kadın mücadelesi; eşitlik, özgürlük, laiklik mücadelesi; sendikal mücadelede kadın.

Bizler de Emek Hareketi* olarak, bu kurultayın; eğitim emekçisi kadınların sorunlarını açığa çıkarması, bu sorunlara karşı en geniş kadın kitlesiyle birleşik bir mücadele örmesi için bir araç olacağı düşüncesiyle, hazırlık sürecini iş yerlerinde mümkün olduğunca yaygın ve kapsayıcı bir şekilde yürütme kararı aldık. Amacımız, kurultaya iş yerlerinde ulaşabileceğimiz en geniş kadın kesiminin iradesini yansıtmaktı. Belirlenen ana başlıklar doğrultusunda bulunduğumuz şubelere bağlı iş yerlerinde yüzlerce kadın emekçiyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirdik, anketler ve toplantılar yaptık. Sadece Eğitim Sen üyesi kadınları değil; farklı statülerde çalışan, sendikası olmayan veya başka sendikalara üye kadın eğitim emekçilerini de sürece dahil ederek, gerçekleştirdiğimiz çalışmaları raporlaştırarak şubelerimize ilettik.

Kurultayın ilk günü, belirlenen başlıklar üzerine atölye çalışmaları düzenlendi. Bu atölyelerdeki tartışma ortamının olabildiğince kolektif olması; bir yıl boyunca yapılmış çalışmaların derinlemesine tartışılması, çözüm önerilerinin ve mücadele hattının belirlenmesi açısından büyük önem taşıyordu. Ancak karşılaştığımız manzara bu amaçtan çok uzaktı. Bir karar alma organı olmayan, fikirleri ortaya çıkarması gereken atölyelerde tartışmaların dayatmaya dönüşmesini yaşadık. Özellikle "Sendikal Mücadele ve Kadın" başlıklı atölyede çalışmalarında ciddi sorunlar yaşandı.

Bu başlığa ilişkin pek çok farklı ilden yüzlerce sendikalı-sendikası olmayan kadın ile yaptığımız çalışmalar özetle şunları göstermişti:

■ Kadın eğitim emekçileri sendikal çalışmaya ev angaryasından vakitleri kalmadığı için katılmadıklarını belirttiler. Bu, sendikanın ev angaryasının, bakım yükünün çözümünün toplumsallaştırılması için mücadele vermesi gerektiğini gösterirken bir yandan da sendikal çalışmanın sürekli şubeye, toplantıya, eğitime çağırılma gibi anlaşıldığını, iş yeri temelli bir sendikal çalışma algısının yaygın oluşmadığını da gösteriyor.

■ Eğitim emekçilerinin, sendikaların sorunlarına çözüm olacağına ilişkin bir inancı,

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

sendikadan bir beklentisi yok. Sendikalara ilişkin güvenin ciddi ölçüde zedelendiği görülüyor.

■ Öğretmenlerin ezici çoğunluğu için sendikanın birincil ve vazgeçilmez işlevi, üyelerinin haklarını sonuna kadar savunmak ve onlara hukuki/psikolojik destek sağlamak (...)

Bu başlık altında oluşturulan atölyede, bu sonuçları dillendiren, sendikal örgütlenmeyi iş yerleri temelinden çıkaran anlayışa eleştiri yapan delegelerin ifadeleri atölye raporuna ısrarla yansıtılmadı. Tartışmalar "eş başkanlık", "kadın bütçesi" ve "kadın meclislerinin güçlendirilmesi" konularına sıkıştırılmaya çalışıldı. Kadın Kurultayı adeta mart ayında yapılacak Tüzük Kurultayında, kadın meclislerine bütçe ve eş başkanlık savunusuna basamak yapılmaya çalışıldı.

İş yerlerindeki kadın emekçilerin durumunu, taleplerini ve önerilerini almadan alınan kararların demokratik olmadığı, sınırlı sayıda kadının katılımıyla yapılan kadın meclisi toplantılarının kadın üyelerin iradesini yansıtmadığı, sendikanın görevinin kreş/bakımevi açmak değil; bunu kamusal bir hak olarak devletten talep etmek ve bunun için mücadele yürütmek olduğu gibi görüşler atölye raporuna yazılmadı. Rapora girmeyen görüşlerini kürsüde ifade etmek isteyen delege arkadaşımızın, masalara vurularak ve tahammülsüz tepkilerle engellenmeye çalışıldığına şahit olduk.

Delegeler söz almaya çekindi

Farklı görüşlere gösterilen bu tahammülsüzlük ve iş yerlerine dayalı çalışmaların görmezden gelinmesi, kurultayı bir sendika toplantısı olmaktan çıkardı. Kurultay, delegelerin özgürce söz alabildiği ve tartıştığı değil; sınıf sendikacılığı anlayışını "yok sayan" bir anlayışın hakim olduğu bir platforma dönüştü. Nitekim delegelerin

bir kısmı için üyesi oldukları sendikanın kurultayında "sınıf sendikacılığı" önergesinin reddedilmiş olması, "hayal kırıklığı ve umutsuzluk" şeklinde ifade edilen duygusal bir kopuşa neden oldu. Bazı kadın delegeler, yaratılan gergin ortam nedeniyle söz almaktan çekindi, yaptıkları çalışmaları anlatmaktan geri durdular.

Tartışma uzayınca, "kurultaydan bütünlüklü bir sonuç bildirgesiyle çıkılmasının önemli olduğu" söylenerek eş başkanlık ve kadın bütçesi gibi tüzük değişikliği gerektiren önergeler geri çekildi; bu konuların tüzük kurultayı tartışmalarında ele alınması kararlaştırıldı. Ancak, kurultay sırasında hazırlanan sonuç bildirgesinde, kadınlara yönelik çalışmalar yine tartışmalı olan "kadın meclisleri" üzerinden tarif edildi. Bildirgedeki bu ifadeye yönelik itirazlarımız ve "kadın meclisleri" ibaresinin çıkarılması ya da yanına "iş yerlerindeki en geniş kadın emekçi kesimini/kadın komisyonlarını" eklenmesi önerimiz, "tüzükte var, tartışılmaz" denilerek reddedildi. Sonuç bildirgesi, salonda kalan az sayıdaki delegenin oylamasına sunulurken ve itirazlarımız dikkate alınmadan kabul edildi.

Sendikamızı güçlendirmek için ne yapacağız?

Kadın emekçilere yönelik tüm çalışmanın, eylem ve etkinlik karar süreçlerinin, sendikal faaliyetin bütününden ve sendikanın olağan karar mekanizmasından koparılması; bu konuda tüm yetkinin "tartışılmaz" bir biçimde kadın meclislerine, üstelik bütçe yetkisiyle bırakılması kadın eğitim emekçilerinin sendikanın toplam çalışmasından ve gündeminden kopmasına yol açmaktadır. Katılımı sınırlı, temsiliyeti belirsiz; bir toplantısına katılanın bir sonrakine gelme ya da alınan kararların hayata geçirilmesi ve çalışmaların yürütülmesi konusunda

sorumluluk üstlenme zorunluluğu olmayan bir yapıya hem karar hem de bütçe yetkisi vermek, demokratik işleyişe tamamen aykırıdır.

Kurultaya hazırlanırken yaptığımız çalışmalar da, kurultayın kendisi de gösterdi ki kadın mücadelesini biçimsel temsiliyetlere indirgeyen bir anlayışla savunulan, sınırlı sayıda kadın üyenin/yöneticinin karar aldığı yapılar işlemiyor. Konfederasyonlar arasında kadın üye oranı en düşük olanın KESK olması durumunun nasıl aşılabacağı gibi hayati konuları tartışmaktan imtina etmek de ne yazık ki bu gerçeği örtmüyor.

Oysa bizim demokratik, kapsayıcı ve mücadelecilik bir anlayışla hareket eden sendikalara ihtiyacımız var. İş yerlerini odağa alan, emekçi kadınları karar süreçlerine aktif biçimde katan, kadınların sendikal harekete katılımı önündeki engelleri aşmaya odaklanan bir mücadele programı oluşturmadan kadın mücadelesini büyütmek mümkün değil. Kurultayda yaşanan tablo, önümüzdeki süreçte emekçi kadınların sesini yükseltmek için mücadeleyi sendikalarımızın büyüyeceği tek zemin olan iş yerlerinden başlayarak ilerletmemiz gerektiğini bir kez daha ortaya koydu.

***Emek Hareketi nedir, kimdir?**

Görsel: Canva Pro yapay zeka

92 kadın eğitim emekçisi yanıtladı

Kadın eğitim emekçileri neden sendikaya aktif katılamıyor?

Öğretmen bir kadın
İstanbul-Maltepe

Eğitim-Sen 3. Kadın Kurultayı'na hazırlanırken İstanbul 5 No'lu Şube Kadın Çalışma Birimi olarak bir anket çalışması yürüttük. Bu çalışmayı, kadın eğitim ve bilim emekçilerinin sendikal yaşama neden yeterince dahil olmadığı sorusuna, kadınların kendi deneyimlerinden yanıtlar üretmek için yaptık. Ankete katılan kadınların yaklaşık yüzde 29'u herhangi bir sendikaya üye değilken yüzde 30'u Eğitim-Sen üyesi olduğunu, yüzde 41'i ise başka sendikalara üye olduğunu ifade etti.

Toplam 92 kadın emekçiyle, farklı okullarda yüz yüze görüşmeler yaparak ve anketler aracılığıyla bu çalışmayı yürüttük. Ortaya çıkan tablo, yalnızca sayısal verilerden ibaret değil; sendikal örgütlenmenin bugün kadınlar tarafından nasıl deneyimlendiğine dair güçlü ipuçları barındırıyor. Bizim için en belirleyici sonuç, sorunun bireysel tercihlerden çok yapısal engellerle ilgili olduğunun bu kadar açık biçimde görünür hale gelmesiydi.

'Sadece tavana bakmak istiyorum'

Anket yanıtlarında en çok karşılaştığımız gerekçe, ev içi yükler, çocuk bakımı ve okulun ağır iş yükü nedeniyle sendikal çalışmalara katılım gösterememe oldu. Kadınlar bu durumu çoğu zaman "vakit yetmemesi" olarak tarif etti. Ancak bu yetersizlik, kişisel bir eksiklikten çok, ev ve okul arasında sıkışan bir yaşamın sonucu olarak karşımıza çıktı. Bir öğretmen arkadaşımızın söylediği gibi, "Ev ve okul o kadar yoruyor ki bazen oturup sadece tavana bakmak istiyorum." Bu ifade, kadınların sendikal faaliyetten neden uzak kaldığını anlatan en yalın ve çarpıcı cümlelerden biri oldu.

Sendikaya üye olmak yetmiyor

Eğitim-Sen üyesi olup sendikal faaliyetle-

re katılamadığını belirten kadınların büyük çoğunluğu, ev içi işler ve çocuk bakımı gibi sorumluluklar nedeniyle zaman bulamadığını ifade etti. Bu grupta az sayıda kişi, sendika içindeki gruplaşmaları ve grup dayatmalarını gerekçe olarak gösterdi. Bu dağılım, sendika içi sorunların varlığını kabul etmekle birlikte, kadınların sendikal yaşama katılımı önündeki temel engelin açık biçimde ev içi yükler ve zaman yoksunluğu olduğunu ortaya koydu.

Benzer bir tablo, başka sendikalara üye olan kadınların yanıtlarında da karşımıza çıktı. Bu grupta sendikal çalışmalara katılamayan kadınların yaklaşık yarısı, ev içi ve çocuk bakımına bağlı sorumluluklar nedeniyle zaman bulamadığını belirtti. Bunu, sendika faaliyetleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığını söyleyenlerin oluşturduğu kayda değer bir oran izledi. Bu tablo, sendikal aidyetler farklılaşsa da kadınların yaşadığı engellerin büyük ölçüde ortaklaştığını gösteriyor.

Sendikal faaliyet neden 'ekstra iş' gibi?

Bizim açımızdan bu sonuç, sendikal faaliyetin hâlâ "ekstra zaman" gerektiren, çoğu zaman akşam saatlerine ve şube binasına sıkışmış bir biçimde örgütlenmesinin kadınlar açısından ne kadar dışlayıcı olduğunu bir kez daha gösterdi. Kadınların yanıtları, sorunun yalnızca zaman bulamamakla sınırlı olmadığını; sendikal mücadelenin nerede ve nasıl kurulduğuyula doğrudan ilişkili olduğunu da ortaya koydu.

Kadınlar sendikanın ne yaptığını bilmiyor

Anket sırasında sıkça karşılaştığımız bir başka durum da sendikanın ne yaptığını dair bilgi eksikliğiydi. Özellikle sendika üyesi olmayan ya da sendika çalışmalarına aktif olarak katılamayan kadınlar, faaliyetlerden haberdar olmadıklarını söylediler.

Bu sonuçlar birlikte okunduğunda, sendikal katılım sorununun yalnızca üyelikle ya da çağrıyla çözülebilecek bir mesele olmadığı açık biçimde görülüyor. Üye olan, olmayan

ya da farklı sendikalara üye olan kadınların neredeyse tamamı için temel engel aynı yerde duruyor: kadınların gündelik yaşamını kuşatan ev içi angarya ve bakım yükü.

İş yeri temelli bir örgütlenme mümkün

Tam da bu noktada iş yeri temelli örgütlenme ihtiyacı belirginleşiyor. Kadınların sendikal yaşama katılımını artırmanın yolu, sendikayı iş yerlerine, kadınların gündelik hayatının içine taşımaktan geçiyor. İş yeri temsilcilikleri, iş yeri toplantıları, çalışma saatleriyle uyumlu örgütlenme biçimleri ve kadınların iş yerinde çalışmaya katılabildiği mekanizmalar, bu tablonun değişmesi açısından hayati önem taşıyor. Kadınların sendikayla kurduğu ilişki merkezi yapılardan çok, günlük çalışma hayatının içinde güçlenebiliyor.

Aynı zamanda kadınların ev içi yüklerinin bireysel bir mesele olmadığını; kamusal hizmetlerin yetersizliğinin bir sonucu olduğunu bu çalışmada bir kez daha gördük. Kreş, bakım hizmetleri ve güvenceli çalışma koşulları, kadınların sendikal mücadeleye katılımını doğrudan etkileyen başlıklar olarak karşımıza çıktı ve sendikal mücadelenin merkezinde yer alması gerektiğini bir kez daha hatırlattı.

Bu anket çalışmasıyla, kadınların sendikaya neden gelmediğinden çok, sendikanın kadınlara neden ulaşamadığını tartışmaya açmak istedik. Kadınların anlattıkları bize şunu açıkça gösterdi: Örgütlenme sorunu, kadınların isteksizliğinden değil; sendika çalışmasının bugünkü yaygın biçiminden kaynaklanıyor. Kadınların sözünü, zamanını ve emeğini merkeze alan, iş yerlerinden güç alan bir sendikal hat kurulmadıkça, sayılar artsa bile gerçek bir katılımın sağlanması mümkün görünmüyor. Bizim açımızdan bu çalışma, yalnızca bir durum tespiti değil; sendikal mücadeleye dair birlikte düşünmeye çağırان bir başlangıç.

Fotoğraf: Burcu Yıldırım

Bu Sincan liselerindeki ilk ve tek taciz değil!

Filiz
Ankara- Sincan

Geçtiğimiz haftalarda Sincan Yenikent İlksan Anadolu Lisesi'nde 52 yaşındaki beden eğitimi öğretmeni Necip Şafak okulun kadın voleybol takımının WhatsApp grubunda cinsel organının fotoğrafını paylaştı. Çocuklar ve ailelerinin şikayetleri sonucunda Necip Şafak adlı şahıs tutuklu yargılanmak üzere cezaevine gönderildi. Bu kişi hakkında daha önce de benzer iddialar olduğunu ve bu okula bu iddialar sonucunda görev değişikliği ile geldiği duyuldu.

Bu olay duyulup gündem olsa da Sincan'da öğretmenlerin karıştığı ilk taciz olayı değil. Sincan'da pek çok okulda kadın öğrencilerin çeşitli düzeylerde tacize maruz kaldığını biliyoruz. Bu öğretmenler çoğunlukla görev yaptığı okuldan alınıp başka bir okula görevlendiriliyor ve hayatları hiçbir şey olmamış gibi devam ediyor.

'Öğrenciler tacize uğradığında yalnız kalıyor'

Ben okuduğum imam hatip lisesinde bir hocanın tacizine maruz kaldım. Yaşadığım olayı ilk olarak sınıfımdaki kız arkadaşlarıma anlattım ve bunu yaşayan tek öğrenci olmadığımı öğrendim. Yalnız olmadığımı öğrenince bu durumu beni destekleyeceğini düşündüğüm bir kadın öğretmenime anlatmaya karar verdim. Bana, bu kişinin 3 tane kız çocuğu olduğunu ve "babacan" bir tavırla yaklaşmış olduğunu, benim ve arkadaşlarımla ilgili anlamış olabile-

ceğimi söyledi. Sonrasında beni müdüre yönlendirdi. Müdür de aynı şeyleri söyleyip bu durumdan başka insanlara bahsetmemem gerektiğini söyledi.

Aynı şekilde Sincan'da başka bir imam hatip lisesinde sözlü taciz olayına karışmış ve hakkında soruşturma açılmış olan bir hocanın benim okuduğum imam hatip lisesine görevlendirildiğini öğrendim. Bu kişinin hakkında soruşturma açılmasına sebep olan olay ortaya çıktıktan sonra, mezun olan kadın öğrencilerden dahi bu kişi hakkında şikayetler alındı. Soruşturma açılan öğretmenin bu kişi olduğunu öğrendiğimde tekrar müdüre gittim. Müdür olaydan "haberi olmadığını" söyleyerek geçiştirdi. Bir hafta sonra bu kişi okulun itibarını zedeleyeceğinden olsa gerek okuldan gönderildi.

Sincan'da farklı okullarda da benzer durumlar yaşıyor. Bir Anadolu lisesinin müdürü hem öğrenci hem de kadın öğretmenlere yönelik tacizlerinden dolayı şikayetler sonucu başka bir okula görevlendirildi.

Tacize karşı birleşelim

Bu gibi durumlar karşısında kadın öğrenciler zaman zaman kendilerini suçlayabiliyor, savunmasız hissedebiliyor, okula gitmekten çekinebiliyor ve psikolojik olarak zor durumlar yaşıyorlar. Ancak bunun karşısında herkesin sesini çıkarması, gerçek cezaların verilmesi için süreçlerin takipçisi olması gerekiyor. En önemlisi de tacizle karşı karşıya kalan genç kadınların kendilerini yalnız hissetmemeleri için kadınların bir araya gelip seslerini çıkarabilecekleri alanlar yaratmalıyız.

Tatili yaşayamayan çocuklar

Sibel Kaygısız
İstanbul- Pendik

Ben Sibel, 45 yaşındayım ve on yıldan fazladır ev işine gidiyorum. Kızım lisede okuyor. Birkaç hafta sonra yarı yıl tatili başlayacak. Eskiden tatil denildiğinde aklımıza dinlenmek, gezmek, eğlenmek gelirdi. Şimdi geçim sıkıntısı yüzünden çocuklarımızın tatil hayalleri evin balkonunda ya da mahalle arasındaki dar sokaklarda son buluyor. Sadece dinlenme fırsatını değil, dünyayı keşfetme iştahlarını da kaybediyor çocuklarımız. Yaşıtları denizin maviliğini

veya doğanın seslerini keşfederken bütçe hesapları arasında sıkışıp kalan çocuklarımızın yarınlarına dair kuracağı hayallerini de bu sistem çalıyor.

Bu ekonomik eşitsizlik çocukların zihninde "bazı şeyler benim için ulaşılmaz" düşüncesini oluşturuyor. Tatil yapamamak sadece bir eksiklik değil, yeni insanlar tanıma, farklı kültürlerle temas etme ve kendine olan güvenini tazeleme şansından da mahrum ediyor çocukları. Yılda iki kere sinemaya gitmek bile onlara o kadar iyi geliyor ki. Asgari ücreti belirleyenler çocuklarına harçlık olarak asgari ücretten fazlasını veriyor. Ama bizim çocuklarımızın geleceğini çalıyor.

Yeni başlangıçlar

Hatice Kelleci
Tuzluca'yı Kadınları
Dayanışma Derneği

Derneğimizde neler yapabiliriz derken öyle bir şey yapmaya karar verdik ki her birimizin içinde bir cevher olduğu ortaya çıktı. Forum tiyatrosunun çok önemli bir tiyatro olduğunu içine girince anladık. Forum tiyatro, sahnede bir sorun anlatır, gerçek hayatta karşılaşılabileceğimiz sorunları prova yaptırır ve çözüm yollarını düşündürür. Ben olsam ne yapardım dedirir. Hem oynayan hem de seyirci düşünerek ve güçlenerek çıkar. Sahneyi sadece oyuncu değil, seyirci de paylaşır. Bizler kendimizin karşılaştığı sorunlardan örnekler olarak bir oyun sergiledik. Bu noktaya gelene kadar neler yaptık? Biz hem hayatlarımızdan hem dernekte karşılaştığımız olaylardan yola çıkarak örnekler vere-

rek başladık. Hele ki kadınlar üzerindeki toplum baskısı ve aile baskısı da eklenince buna ne kadar çok konu çıkıyor siz düşünün. Doğaçlama, hayatlarımızdan, karşılaştığımız olaylardan olunca bazen güldürüp bazen hüzünlendirip bazen de düşündürüyor. Haftalardır süren çalışmalarımız gün geçtikçe daha içten daha profesyonel ve daha duyarlı olmaya başladı.

Kendi aramızda yaptığımız ilk sahnede erkek baskısı, toplum baskısı, ezen ezilen ilişkileri, bağımlı genç ve aile, kız çocuğunu okutmadan evlendirme, geçim derdi gibi birçok konuya doğaçlama yaptık. Misafirlerimizi de oyunumuza dahil ettik. Şu anda derneğimizin, böyle bir etkinliğe ev sahipliği yapmasına destek sağlayan Ankara Kültür Sanat Platformu, Tekin Süllü Hocamız, Forum Tiyatro hocamız Gökhan Karaosmanoğlu'na ayrıca teşekkür ederiz. Elbette derneğimizde yan yana gelen kadınlara da. Bizler "yan yana daha güçlüyüz" diyerek yolumuza devam edeceğiz.

Dayatılan sefalet ücretini kabul etmemek gerek

Özel sektörde çalışan bir öğretmen
Ankara-Yenimahalle

Özel sektörde çalışan bir öğretmen olarak bu yıl da ücretim açıklanan asgari ücretin altına düşmüş durumda. Açlık sınırının da altında kalan bu maaş, kulağa komik gelse de ne yazık ki bu rakamlara talim ediyoruz. Alım gücümüzün günden güne eriyip gittiği günleri yaşıyoruz. Bugün özel sektörde çalışan öğretmenlerin yaşadığı temel sorun, eğitim emeğinin nitelikli olmasına rağmen karşılığının yok sayılması. Yıllarca alınan eğitim, mesleki sorumluluklar ve taşıdığımız yük, maaşlara yansımıyor. Öğretmenlik yalnızca sınıfta geçen birkaç saatten ibaretmiş gibi görülüyor.

Oysa ders saatlerinin dışında kalan toplantılar, veli görüşmeleri, nöbetler, raporlar bu mesleğin görünmeyen kısmını oluşturuyor. Sorumluluklarımız artarken geçim koşullarımız her geçen gün biraz daha zorlaşıyor. En can yakıcı nokta, bu tablo karşısında oluşan sessizlik. İşini kaybetme korkusu, itiraz etmeyi ve yan yana durmayı zorlaştırıyor. Pek çok öğretmen yaşadığı sıkıntıyı dile getiremiyor; çünkü özel sektörde bu sessizliğin bedeli çoğu zaman işsizlik oluyor. Sızlanmak ya da yakınmakla bir şeylerin değişmeyeceğini hepimiz biliyoruz. Ancak bu sessizliğin, bu kabullenişin de bizi her geçen gün yalnızlaştırdığı açık. İhtiyacımız olan şey, susmak değil; aynı sorunları yaşayan öğretmenlerin bir araya gelmesi ve dayatılan sefalet ücretlerini kabul etmemek...

Rosa Luxemburg

'Rosa, 1898'de kendini tüm varlığıyla proletarya davasına adanmak üzere Almanya'ya yerleşti. O tarihten itibaren Avrupa sosyalizmi içindeki belli başlı tartışmalarda önemli bir rol oynadı.'

Olca Geridönmez

Polonya'nın Avusturya-Macaristan, Almanya ve Rusya tarafından tekrar tekrar paylaşılması sırasında birkaç kez el değiştiren bir bölgede, en son Çarlık Rusya'sının sultasındaki Zamość kentinde, aydınlanmacı Musevi bir ailede, Lehçe ve Almanca konuşulan bir evde doğdu (1871), kozmopolit bir yapıya sahip Varşova'da büyüdü ve Rusça eğitim veren bir okulda okudu. Bu özellikler, henüz 16 yaşında Polonya'daki sosyalist hareketin ilk nüvelerinden biri olan "Proletarya" örgütünün bir militanı olmasında etken olmuş muydu, bilemeyiz. Ancak Çarlık polisinin takibi ve tutuklamalar dalgası nedeniyle 1889'da yasadışı yollarla iltica ettiği Zürih'te hem okumaya başladığı üniversitede hem de tanıştığı Rus Marksistleri başta olmak üzere pek çok ülkenin politik mültecileri arasında uyum sağlamakta zorlanmadı.

Zürih'te sosyal bilimler ve özellikle de bilimsel sosyalizm alanında kapsamlı ve detaylı çalışmaların sonucunda "Polonya'nın Sanayi Gelişimi" hakkında bir doktora tezi yazdı. Yanı sıra çeşitli fraksiyonlara bölünmüş genç Polonya sosyalist hareketine büyük bir coşkuyla katıldı. Polonya Sosyalist Partisi'nin milliyetçi politikalarına karşı çıkarak, yayın kurulunda yer aldığı "İşçi Davası" dergisi etrafında Marksist bir muhalefet geliştirmeye çalıştı. İşçi Davası grubu daha sonra Leo Jogiches, Julian Marchlewski ve Adolf Warszawski'yle birlikte 1894'te Polonya Krallığı Sosyal Demokrasi'sini kurdu. 1896'da Enternasyonal'in Londra Kongresi'nde Rosa ve arkadaşları bağımsız bir örgüt olarak Polonya'yı temsil etme hakkını elde ettiler. Bu kongreden sonra Rosa, başta Alman Sosyal Demokrat Partisinin teorik yayın organı "Neue Zeit" olmak üzere, çeşitli sosyal demokrat yayın organları için Polonya sorunu üzerine makaleler yazdı.

Reformizme ve revizyonizme karşı

Rosa 1898'de kendini tüm varlığıyla proletarya davasına adanmak üzere Almanya'ya yerleşti. O tarihten itibaren Avrupa

sosyalizmi içindeki belli başlı tartışmalarda önemli bir rol oynadı. Tüm oportünist ve revizyonist akımlara karşı coşkulu ve ısrarlı bir şekilde mücadele etti. "Sosyal Reform ve Devrim" adlı çalışması reformizme karşı yazılmış güçlü bir Marksist eleştiri olarak öne çıktı. Luxemburg bu eserinde, kapitalizmin bunalımlarının ve çelişkilerinin üstesinden gelemeyeceğini, buna bel bağlayarak kapitalizmin kendiliğinden sosyalizme evrileceğini ummanın Bernstein'in yaptığı gibi Marksizmin özünü bozmak olacağını yazdı.

Rus imparatorluğunda proletarya 1905'te Çarlık ve kapitalizme karşı ayaklandığında, Rosa bu mücadeleye bizzat katılmaktan kendini alıkoyamadı. Varşova'ya gitti ve aylarca süren yorucu çalışmanın ardından, karşı devrimin ağırlarına düşerek hapsedildi. Kaçarak daha da kötü bir kaderden kurtuldu. Bir süre St. Petersburg yakınlarındaki Finlandiya-Rusya sınırında saklandı, burada bir süre aralarında Lenin'in de olduğu Rus mültecilerle bir arada kaldı.

Almanya'ya döner dönmez tekrar bura-daki mücadelesini sürdürdü. Rosa, Rus işçilerinin kitlesel eylemlerinden çıkardığı derslerle, "Kitle Grevi, Parti ve Sendikalar" adlı bir kitap kaleme aldı. Burada, proletarya devrimi için belli başlı yöntem olarak kitle grevini önerdi.

Rosa Luxemburg'a SDP'nin yeni kadrolar yetiştirmek amacıyla 1906 sonunda açtığı parti okulunda görev alması önerildi. Politik ekonomi ve iktisat tarihi derslerini üstlenen Rosa, dünya savaşına kadar zamanının önemli bir kısmını okula ve üzerinde durduğu konulardan kaynaklanan teorik çalışmalarına adanmıştı. Bu çalışmaların ürünü "Ekonomi Politığı Giriş" yıllar sonra 1925'de yayımlandı.

Emperyalizmin analizi

Basında, mitinglerde ve parti kongrelerinde devrimci ruh ve ona uygun taktikler için savaştı. Rosa Luxemburg artık İkinci Enternasyonal'in önde gelen, etkili isimlerinden biriydi. Luxemburg, 1910 yılında

bütünüyle parlamentarist ve reformcu bir çizgi izlemeye başlayan Kautsky'ye, Alman emperyalizmine tavır almaktan kaçınan parti yönetimine karşı şiddetli bir muhalefet başlattı. 1911'de başladığı ve emperyalizm konusundaki düşüncelerini sistemleştirdiği "Sermaye Birikimi" başlıklı çalışması 1913'te savaş öncesinde yayınlandı. Luxemburg'a göre, kapitalizm sürekli güç kullanarak yeni topraklar ele geçirmek zorundaydı. Ancak, tüm dünya ele geçirildiğinde, emperyalistler arası çelişkiler ve emperyalizmle ele geçirilen ülkeler arasındaki çelişkiler dolayısıyla evrensel kapitalist ilişkiler sarsılacak ve sistem kaçınılmaz çöküşe doğru yol alacaktı. Rosa Luxemburg'un bu görüşleri Lenin tarafından eleştirildi. Kapitalizmin kapitalist olmayan ülkeleri sömürme zorunluluğu doğrudur, ne var ki bu kapitalizmin iç çelişkilerinin tümüyle ortadan kalkıp yerine dış çelişkilerin geçeceği anlamına gelmez. Bunun yanı sıra, kapitalizmin emperyalist aşaması, Lenin'e göre, bir yayılmanın yanı sıra çözülmenin de belirtisidir.

Savaş karşı sosyalist tutum

Birinci Emperyalist Dünya Savaşı patlak verdiğinde proleter enternasyonalizm ruhuyla tarihsel durumu ve tehlikelerini derinlemesine ve keskin bir şekilde değerlendiren Rosa için, 4 Ağustos'ta 1914'te savaş kredilerini onaylayan sosyal demokrat liderliğin çöküşü sürpriz olmadı. Tek bir dakika bile kaybetmeden, Sosyal Demokrasi içinde ayakta kalmış ve sarsılmamış tüm güçleri amaçlı bir eylem için bir araya getirmek üzere azami enerjiyle harekete geçti. Parti önderliğiyle Reichstag fraksiyonunun sosyalist ideallere ve ilkelere ihaneti protesto ve mahkum eden bildiriye sadece Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring ve Clara Zetkin imzaladı.

Rosa, "Junius Broşürü" olarak bilinen makalesinde ve diğer yazılarında Sosyal Demokrasi'nin şoven milliyetçi tutumunu ihanet olarak niteledi. Karl Liebknecht, Leo Jogiches ve Franz Mehring ile birlikte kurduğu Spartaküs Birliği Savaşın büyük bölümünü hapishanede geçirmek zorunda kaldı. Hapishane yıllarında, Lenin, Troçki ve Bolşeviklere sempati ile bakan ve onların sosyalist devrimini destekleyen fakat toprak, ulusal sorun gibi politikalarını eleştiren "Rus Devrimi" adlı eserini yazdı. 1918 yılı sonlarında serbest bırakıldı ve Alman devrimine katıldı. Berlin'deki ayaklanma girişiminin bastırılması sırasında 15 Ocak (1919) Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht'in Alman karşı devrimi tarafından hunharca katledilmesi enternasyonal sosyalizmin ağır kaybı olarak tarihe geçti.

Fotoğraf: Public Domain

Luxemburg'un mirası

Sıla Altun

“Bana kadın hareketi hakkında o uzun mektubu ne zaman yazacaksın? Aslında tek bir küçük mektup için bile sana yalvarabilirim!”

Bu sözler Rosa Luxemburg'un 1903 yılının ocak ayında Clara Zetkin'e yazdığı bir mektuptan alıntı. Sosyalizme biraz ilgi duyan hemen herkesin bildiği bir isim Rosa Luxemburg. Aynı zamanda kadın hareketinin de sahiplendiği arka çıktığı, 8 Martlarda, 25 Kasımlarda portresi taşınan ve o ünlü “Vardım, varım, var olacağım” sözünün de kadın hareketinin hafızasına kazınmış büyük devrimcilerden biri. Döneminde emperyalizme karşı mücadelede ve tartışmalarda adından söz ettirmiş olsa da Luxemburg'u anlatan birçok ikincil kaynak, onun kadın sorunu üzerine çalışmalarının çok sınırlı olduğuna ilişkin bir yorumda bulunuyor. Halbuki Clara Zetkin, Kollontai gibi isimler kadar olmasa da işçi sınıfından kadınların hareketini izleyen ve kadın hareketindeki burjuva akımlarla da mücadele eden bir isim Luxemburg.

“Burjuva akımlarla mücadele” konusu Luxemburg için olduğu kadar Marksist birçok kadının da tartışmalarında odak haline getirdikleri noktalardan biri. Bugün bunu tartışıyor olmamızın temel nedenlerinden biri ise dünyayı değiştirme hedefiyle Marksizme yönelmiş ve bunu kadınların ezilmişliği sorununda kılavuz haline gelmiş kadınların bu mirasın altını çizmek. Çünkü kadın hareketinde dönem dönem hakim olan çeşitli feminist ideolojilerin ortak noktası, bu mirası görmezden gelerek kadınlara ilişkin politika yürütebileceklerin ancak ve ancak feminist olabileceklerini savunması ya da kadınlara dair yürütülen tüm politikaların ancak feminist politika olabileceğini savunması. Bu durum bir yandan Marksist kadınların kadın hareketine etkisini gösterirken bir yandan da Marksizmin ve Marksizmi kuşanmış kadınların düşünce ve pratiklerinin egemen olan tarafından nasıl bozuşturulduğunun bir göstergesi.

Oy sorunu

Şimdi, Rosa Luxemburg'un erişebildiğimiz yazıları ve mektuplarında Marksizmin kadınların ezilmişliği sorununu nasıl ele aldığına ilişkin tartışmalarına bir bakalım.

Luxemburg, kadınların oy hakkına yönelik yürüttüğü tartışmalarda bu hakkın işçi sınıfı açısından nasıl bir öneme sahip olduğunun altını hemen her fırsatta çizdi. Kadınların oy hakkının karşısında alınan tutumları açıkça mahkum eden Luxemburg, kadınların siyasal özgürleşmesinin işçi sınıfının geniş bir parçası olarak mücadeleyi ilerleteceğini söylüyordu. Örneğin, 1902'de Belçika Sosyal Demokratlarının genel oy hakkı çağrısını “bir erkek, bir oy” diye sınırlaması ve liberallerle ittifak uğruna işçi kadınların oy hakkından geçici olarak vazgeçmesi, Rosa Luxemburg açısından kadınların oy hakkının işçi sınıfının oy hakkından ayrılmayacağına dair temel tartışmalardan biriydi: “Kuşkusuz, Belçikalı yoldaşlarımız kadınlara

oy hakkı talebini, erkekler için genel oy hakkını kazandıktan sonra yeniden ileri sürmek üzere ‘şimdilik’ bir yana bıraktıkları konusunda bize güvence verecekler. Ancak, programlarındaki her yemeğin ancak öncekinden sonra yenilebileceği bir yemek listesi olduğu yönündeki anlayış, bütün ülkelerdeki Sosyal Demokrasi için yeni bir şeydir.”

Luxemburg, o dönem Belçika Sosyal Demokratlarının kadınların oy hakkına ilişkin tutumunu “hakkını kullanabilecek toplumsal olgunluğa erişememe” gibi gerekçelendirmesini ise oldukça sert eleştirdi:

“Sanki siyasal olgunluğun hakları kullanmaktan başka bir okulu varmış gibi! Sanki işçi sınıfının erkekleri seçim sandığını sınıf çıkarlarını savunmak için nasıl kullanacaklarını öğrenme sürecinden geçmemişler gibi!”

Luxemburg, kadınların oy hakkına ilişkin yürüttüğü tartışmaları bir cinsiyet karşıtlığına indirgemekten ziyade işçi sınıfının toplamının yönetebilmesinin karşısında gericiliğin örgütlendiği anlardan biri olarak değerlendirdi. Monarşi ve kadınların oy hakkına sahip olmaması sorununu birlikte değerlendiren Luxemburg'a göre bunlar, “halka karşı olan kesimlerin” ya da başka bir ifade ile kapitalist sınıfların en önemli araçlarıydı. Proleter kadınların oy hakkından uzak tutulmaya çalışılması aynı zamanda monarşiyeye, militarizme, yoksulluğa ve burjuvazinin egemenliğinin kadınlar üzerinde biriktirdiği tüm yüke karşı tehdit olmalarından ileri geliyordu.

Kadınların kurtuluşu ve sınıf mücadelesi

Luxemburg, proleter kadınların siyasal haklarını tartıştığı diğer yazısında ise burjuvazi sınıfına mensup kadınlar ile proleter kadınlar arasında net bir ayrım yapıyordu. Proleter kadınların siyasal haklarının bir gereksinme olduğunu şu sözlerle açıklıyordu: “Çünkü erkek proleterlerle aynı ekonomik işlevleri yerine getirmekte, aynı biçimde sermayeye kölelik etmekte, devlet de ona fark gözetmeden davranmakta; kanını emmekte ve ezmektedir. Çıkarları aynıdır ve savunmak için aynı silahları kuşanır. Siyasal talepleri, sömürülen sınıfı sömürücülerinden ayıran toplumsal durumun derinliklerine, erkek ile kadın arasındaki karşıtlığa değil, emek ile sermaye arasındaki karşıtlığa kök salmıştır.”

Kadın haklarının burjuva savunucularının, siyasi yaşamda rol üstlenmek için siyasal hakları talep ettiğini söyleyen Luxemburg, proleter kadınların yasal düzenlemelerle yetinemeyeceğini vurguluyordu. Bu kısım özellikle Luxemburg'un burjuva kadınları tanımlarken kullandığı ifadelerle de birleştirince daha anlaşılır oluyor. Luxemburg, kapitalist sistem içinde burjuva kadınların, kendisi işi olan bir azınlığı dışında bıraktığını belirtiyor, toplumda birer asalak olduklarını vurguluyordu. Hatta “asalakların asalağı” gibi bir vurgu da yapıyordu. Bunun nedeni, burjuva kadınların burjuva erkeklerinin proleteryanın tamamından sömürerek elde ettiği artık değer ortaklaşa tüketicisi olmasından ileri geliyordu.

Kadınların oy hakkını savunan belli burjuva kadınlar olsa da burjuva kadınların oy hakkı da dahil olmak üzere sınıf egemenliğini tehdit eden her ileri adıma karşı nasıl tutum almak zorunda olduklarını vurgulayan Luxemburg, Paris Komünü'ne dönük saldırıların burjuva

kadınlar tarafından nasıl karşılandığını şöyle anlatıyordu:

“1871’de, Paris’te, Komün’ün kahraman işçileri makineli tüfeklerle yenilgiye uğratılırlarken, burjuvazinin gözü dönmüş kadınları, bastırılan proletaryadan kanlı öç almakta hayvansı erkeklerini bile geride bırakmışlardı. Mülk sahibi sınıfların kadınları, toplumsal olarak işe yaramayan varlıkları için gerekli araçları dolaylı olarak aldıkları emekçilerin sömürülmesini ve köleleştirilmesini hep şiddetle savunageldiler.”

Luxemburg'un burjuva kadınlara dönük tartışmaları, kadının ezilmişliği sorununun temellerine yani üretim ilişkilerine işaret ederken bir yandan da dönemin feminist düşüncesine karşı da eleştirilerini ortaya koyuyordu. Burjuva kadının -burjuva erkeğin de- bırakalım toplumsal imtiyazlarını ya da statüsünü, yaşamının işçi kadınların ve erkeklerin sömürüsünün devamlılığına bağlı olması proleter kadınlarla son kertede birleşebilmesinin imkansız olduğunu ortaya koyuyordu. Keza Luxemburg, dönemin feminist hareketi Sufrajetlere dönük tartışmalarını da bunun üzerinden kurmuştu:

“Rahatı yerinde burjuva kadınları arasında kadınların eşitliği çağrısında bulunanlar da maddi kökleri olmayan güçsüz birtakım kümelerin saf ideolojisi, erkek ile kadın arasındaki karşıtlığın bir hayaleti, bir gariplikten başka bir şey değildir. Yani aslında Sufrajyet hareketin doğası, bizzatihi maskaralıktır.”

Dünyanın çeşitli ülkelerinde -İngiltere, Amerika gibi- burjuva kadınlar ve proleter kadınlar oy hakkına yönelik birlikte mücadele etmiş olsa da tarih tam da Luxemburg'un tartıştığı gibi bir sonuç ortaya çıkarttı. Burjuva kadınlar sınıfsal pozisyonlarının koşullarını sağladığı siyasal yönetime katılma kabiliyetlerini, yani işçi sınıfının sömürüsü üzerinde söz sahibi olabilmek kabiliyetini garanti altına aldıktan hemen sonra proleter kadınlara sırtlarını dönerek, soluğu burjuva erkeklerinin yanında aldılar.

Sınıf mücadelesi

olmadan eşitlik mümkün mü?

Rosa Luxemburg'un kadınların ezilmişliği sorununa ilişkin yazdığı yazılardan belki de sınırlı bir kısmına erişebiliyoruz. Ancak yine de tüm tartışmaları, Marksizmin bugün içinde yaşadığımız sistemi ve kadınların ezilmişliği sorununun da bu sistemin bir parçası olarak kavranması açısından Luxemburg'un yazıları yeniden okunarak tartışılması gereken nitelikte.

Sonuç olarak, Luxemburg burjuva kadınların sınıfsal pozisyonlarını ve neden işçi sınıfının tamamının karşısında yer aldıklarını açıklarken bir yandan da kadınların toplumsal konumlarına ilişkin açıklamaların ve tartışmaların sınıf perspektifiyle neden yürütülmesi gerektiğini de vurguladı. Kendi hayatını ve mücadelesini de kadın ve erkek işçilerin çıkarlarının ayrı olmadığı, her cinsiyetin eşit ve özgür bir biçimde yaşayabilmesinin tek yolunun da Marksizmden geçtiğini bilerek yaşadı ve yürüttü.

Kaynaklar:

Anderson B.A., Hudis P. (2013). Rosa Luxemburg Kitabı Seçme Yazılar. (Çev. Sayan, T.). Dipnot Yayınları.

Adler G., Hudis P., Laschitz A. (Ed.). (2013). The Letters of Rosa Luxemburg. (Çev. Shiver G.). Verso

Rosa Luxemburg, kadınların kurtuluşunu sınıf mücadelesinden koparmadı. Oy hakkından burjuva feminizmine uzanan tartışmalarıyla, kadın sorununun üretim ilişkilerinden ayrı ele alınamayacağını ısrarla savundu.

Görsel: Cassowary Colorizations - Wikimedia Commons (CC BY 2.0)